

Villon

Digitized by the Internet Archive
in 2024

<https://archive.org/details/lesbalades0000fran>

ACEASTĂ LUCRARE CUPRINDE PENTRU ÎNTÎIA OARĂ ÎN ROMÎNEȘTE, TRADUCEREA INTEGRALĂ A CELOR DOUĂ MARI POEME ALE LUI FRANÇOIS VILLON — COMPUSE ÎN CHIP DE TESTAMENT ȘI INTITULATE *DIATA CEA MICĂ*, DIN 1456 ȘI *DIATA CEA MARE*, DIN 1461 — CA ȘI A TUTUROR CELORLALTE POEME ALE SALE, RECUNOSCUTE CA AUTENTICE, CU EXCEPȚIA STROFELOR ÎNCHINATE NOUNĂSCUTEI PRINCIPESE MARIE D'ORLÉANS ȘI LIPSITE DE INTERES LITERAR. EA URMEAZĂ TEXTUL STABILIT DE PAUL LA CROIX (FLAMMARION, EDITEURS) PE BAZA MAI MULTOR EDITIONI ANTERIOARE. DE CÎTE ORI SE ÎNDEPĂRTEAZĂ DE ACESTATRADUCEREA SE RAPORTĂ LA TEXTUL CEL MAI RECENT (GRÜND, EDITEUR), CARE A OFERIT TRADUCĂTORULUI UN ÎNȚELES MAI PLAUZIBIL SAU MAI EXPRESIV. INDICELE DE NUME PROPRII ȚINE SEAMA DE INDICAȚIILE, MAI COMPLETE ȘI MAI RIGUROS DOCUMENTATE, CUPRINSE ÎN CEA DE A PATRA EDITIONE A OPERELOR LUI FRANÇOIS VILLON, DE AUGUSTE LONGNON (CHAMPION, EDITEUR, PARIS 1932), CA ȘI DE CLASICUL STUDIU AL LUI GASTON PARIS, ASUPRA VIETII ȘI OPEREI POETULUI.

ig. Sebastian

François Villon..

**Balade și al-
te poeme -**

traducere de Dan
Botta.. Prezentare
de Tudor Arghezi

Prezentarea grafică de *Radu Vero*

Ilustrațiile reproduse după xilogravuri
franceze din veacurile XV—XVI

FRANÇOIS VILLON

Nu m-aş fi gândit că aş putea să creionez vreodată o pagină întâi la versurile lui François Villon, publicate azi într-o versiune integrală.

Treaba asta intra mai repede în competenţa unui dascăl decît a unui odăiaş de literatură. Dar spiritul rector al editurii şi sensibilităţile lui neacaparate de pedagogia căreia îi aparţine cu o catedră de universitate, mă obligă să-mi scriu iscălitura lîngă numele marelui meşter al poeziei franceze.

Şi vechi, şi clasic, şi actual, relativ la un fel de a fi — cum s-ar zice, cu o vorbă urîă, *modern* — marele poet a fost şi un spărgător, şi un hoţ, şi documentările regretabile spun că şi un asasin. Personal, nu mi-ar veni să cred că un ins care se gîndeşte suspinînd cum se topesc şi pier inefabi-

lele „zăpezi de odinioară“ poate sparge hotărît, cu încheștarea degetelor, și beregata unui stareț, și tezaurul facultății de teologie din Paris.

Dar nărăvaș de condei și eu, pe de o parte, sînt, pe de altă parte, un fost client de temniță; și eu nu pentru alte spargerî, cred, decît de sentimente și principii, care nu erau măcar adevărate ca aurul tezaurului prădat, ci poleite pe dinafară, iar în miezul lor, de tinichea. În această dublă calitate, de scrib și de pușcăriaș, am îngăimat și eu, într-o celulă, niște poreclite *Flori de Mucigai* care mi-au dat, pe vremuri, o faimă spurcată. Așa că o simpatie amplificată mă anină de fostul coleg, de acum cinci sute de ani, cetățean, bandit și poet.

În lumea închisorilor am cunoscut toate felurile de escroci, borfași, hoți de buzunare, scorțari, cușitari și tâlhari odioși. Unii din ei, luați de mocirlele în care înotau și duși la vale, în Infern, aveau purități gingașe și cîte o candelă aprinsă în beciul unui suflet ticălos.

Un scelerat în lanțuri și ghiulele, puternic cît un zimbru, trîntea de pămînt dintr-o smucitură zece gardieni deodată, puși să-i nituiască lanțurile rupte în opintire. L-am văzut mîngîind cu lacrimi un pui de vrabie căzut din streășina

bisericii din penitenciar: ucisese și el, într-o mînăstire, o maică amăgită noaptea, la ușă, de plînsetul lui, imitat, de pisică.

Vinovații cu recidive și dosare, osîndiți prin cumul de crime la sute de ani de ocnă, creșteau la sîn șoareci cu pui, împărțind pîinea cu ei.

Un borfaș arestat, închis și condamnat de zeci de ori, a doua zi după cîte o ispășire, era înzestrat cu o candoare și un har de vioară genial, ispitit irezistibil în libertate, de rufăria și hainele întinse, pe o frînghie de curte.

Am văzut la închisoare ucigași din beție și dragoste, pocăiți, plîngîndu-și dramatic isprava, ca și criminali fără nici o vină.

Din amvonul Justiției, cu tetravanghelul legilor deschis pe pupitru, viața se definește corectă ca un cerc de compas cu centrul la mijloc exact de echilibru și ca o linie de centimetri ideali. O morală severă se însărcinează să guverneze cugetul și mintea. Dar îi scapă simțirea nestăpînită și acel absurd elastic risipit în imboldurile necontrolate ale existenței ca un oxigen patologic, din care apar și icoanele frumoase și bestialitatea, lumina țîșnită și bezna opacă. Domnii cazuiști, iezuiți care știu tot ce se petrece și tace sus și jos, mai încolo și mai încoace, s-au

ocupat intens de aceste ițe ascunse în țesătura
eului meu și al dumatăle. Trăită, viața fuge,
descrie zig-zaguri și curbe, de care insul nu e
întotdeauna informat și riguros răspunzător.
Comis ori schițat cu gândul, păcatul e paralel
și cu duhovnicul, și cu legiuitorul; întrucât ar
fi mai culpabil Villon decât magistratul mituit,
decât cămătarul, decât patronul unei mine de
cărbune muncită de robi în corpuri de fantomă?

Îți crapă obrazul de rușine dar n-ai ce face.
François e un mare poet. Că nu-l descifrezi în
fiece chirilică personală, nu-i nimic: îi pipăi
colțurile de arabesc, ca literelor de plumb pe
întuneric, și dacă nu dai de semnul întreg și
precis, și că se poate să confunzi cu degetul pe
o cu c și pe n cu r, ele ies din aceeași substanță
și din același aliaj topit. Indescifrabilul face
mare parte din expresia sugerată. Paul Verlaine,
un poet de cîrciumă ca și Villon, dar cu alte
stricăciuni spumante, spunea parcă pe undeva,
în arta lui poetică:

*Car nous voulons la nuance encor
Pas la couleur, rien que la nuance*

Despre substanță ce să mai vorbești? Ea umple
mbeșugată și debordă, de-abia ținută-n cercuri
și doage. Unde ciocănești, butia geme de sevă.

N-aș vrea să spui vorbă mare și proastă. Toți poeții, de manuscrisul cărora m-am silit să mă apropii, sînt poeți și mai mult poeți spoși și decorați cu literatură. Cel mai om dintre poeți e pungașul din cartea de față, om pătimaș, om aiurit, om hîrțuit, bătut, un lup de om. Funia spînzurătorii a trecut de mai multe ori, gata să-l înșfece, și de mai multe ori l-a izbit nodul ei peste buze.

Mă simt obligat să închei cu creionul regretatului Gustave Lanson, obligat acestui profesor pentru că a fost un mare profesor, dar și un mare receptacol de poezie:

„Stihurile lui (Villon) și ce cuprind în ele ies din adîncul trăirii simțite a unui om în toată intima gingășie a inimii lui. Sînt sunetul unui biet suflet, lovit de suferințe cumplite. În vocea lui cînd de paiată, cînd gemută, care-și spune păcatele și durerea, trece uneori plînsul întregii omeniri, suspinul nostru de bieți oameni de treabă. Această haimana din veacul al XV-lea vorbește de noi, vorbește pentru noi, simțim, și acest lucru îl face mare“.

TUDOR ARGHEZI

L

I

*Leat patru sute cincizeci-șase,
Vrînd eu, François Villon, școlar,
Cu mințile întregi rămase,
(Cu frîu-n dinți, dar nu jugar),
A-mi pune faptele-n cântar,
Precum Veghétie o spune,
Rîmlean cuminte, sfetnic rar,
Căci altfel e ne'nțelepciune...*

II

*În vremea de care cuvînt,
Pe la Crăciun, în mort soroc,
Cînd lupii se hrănesc cu vînt
Și omul stă acas', pe loc,
De frica iernii, lîngă foc,
Mă prinse pofta de-a sfărma
Al dragostelor nenoroc
Care-mi zdrobise inima.*

III

*Intr-acest chip o am făcut,
Văzînd pe-Aceea,'n ochii mei,
Ingăduind să fiu pierdut
Făr' ca să-i folosească ei;
De care fapt mă plîng și cei
Să-mi fac asupra-i răzbunare,
De la toți bozii dragostei,
Și păsului meu alinare.*

IV

*Și de-am luat în drag și-n dor
Ochii ei dulci și chipu-i blînd,
De-un gust atît de-amăgitor,
Pîn' la rărunchi-mi străbătînd,
Veneau la mine cînd și cînd,
Și mă lăsau la greu stingher.
De-acum voi răsădi alt rînd
Și bate la un alt ungher.*

V

*Privirea-Acelei m-a legat
Ce mi-a fost crudă și haină,
Făr' ca nimic să-i fi stricat,
Poftind și poruncind să-mi vină
Moartea, și mai să nu mă țină;
În fugă doar mai am scăpare.
Vrea să mă rup din rădăcină,
Uitînd de jalea mea cea mare.*

VI

*Spre a scăpa, mai bine e,
S-o iau la fugă, așa zic.
Rămas bun! Mă duc la Angiers,
Căci ea nu vrea, din haru-i, pic
Să-mi dea, nici drumu-ntru nimic.
Cu trupul fără vatăm mor,
Fiind ibovnic mucenic
Din sfinții ce s-au stins de dor.*

VII

*Deși să plec îmi vine greu,
Dator sînt tot a mă desparte:
Pe cît pricep cu capul meu,
De ea, un altul are parte.
Niciicînd scrumbie, pe departe,
N-a fost ca mine-n saramură.
Ce tristă pentru mine soarte:
Auzi tu, Doamne, aprinsa-mi gură!*

VIII

*Cum de dus trebuie să mă-ndur,
Și cum de-ntors nu mi-e ușor,
(Nu sînt om fără de cusur,
Nici de oțel sau cositor;
Pe lume traiu-i schimbător,
Și după moarte nu-i popas),
O iau acuma la picior,
Și hotărăsc așa să las:*

IX

*Întîi, într-al Tatălui nume,
Al Fiului și-al Duhului Sfînt,
Și-al preaslăvitei sale Mume,
Prin care har e pe pămînt,
Las bunu-mi nume și cuvînt
Jupînului Guillaume Villon,
Ce-n cinstea lui fluture-n vînt
Flamura mea și-al meu sovon.*

X

*Acelei, deci, de care-am spus,
 Ce-atît de crud m-a alungat,
 Că bucuria mi s-a dus
 Şi de plăcere mi-s secăt,
 Las inima-n fier ferecat,
 Pierită, tristă, moartă, grea:
 Cu rău-acesta m-a purtat;
 Ci ierte-o Dumnezeu pre ea!*

XI

*Iar lui Ythier, neguţător,
 La care sînt dator vîndut,
 Las junghiu-mi de-oţel lucitor,
 (Sau lui jupîn Jehan cel Corrut),
 Ce este-n amanet ținut,
 Dator fiind opt gologani;
 Voiesc, precum s-a prevăzut,
 Să-l capete, plătind aşti bani.*

XII

*Aşijderi, las lui Sainct Amant
Calul Bălan şi cu o Mulă,
(Şi lui Blarru un adamant),
Şi-Asinu-n Dungi, abraşă sculă,
Şi-acel canon ce-aruncă hulă:
Omnis utriusque sexus,
Întru monahiceasca bulă;
Îl las la popi să-l ție sus.*

XIII

*Şi lui jupîn Robert Vallee,
Biet logofăt pe la Divan,
Care nici deal, nici vale e,
Am rînduit aci taman
Să i se deie năpristan
Izmenele-mi ce-s la Cuiere,
Ca să slujească de tulpan
Iubitei lui, Jehanne de Millieres.*

XIV

*Fiindcă e din loc de vază,
Trebue mai bine-răsplătit,
Căci Duhul Sfînt îl îndreptează
Măcar că e de tot smintit;
De-aceea m-am și socotit
Să i se deie Cartea Minții,
Ce-o ține unul Chiznovit,
Buștean în toate-ale științii.*

XV

*Așijderi, spre a pune viața
Jupînului Robert pe cale
(Vă rog, nu-i jinduiți dulceața!),
Vindeți, părinți, straiu-mi de zale;
Și tot, sau parte din parale,
Pînă la Paști cheltuit fie
Spre-a lua acestei mangafale
Lîngă Sainct Jaques, o prăvălie.*

XVI

*Aşijderi las şi dau în dar
Mănuşi şi mantă cu firet
Lui Jaques Cardon, prieten doar,
Şi ghinda de la un sălcet,
Şi zilnic un găscan boghet,
Şi un clapon cu-unturi gingaşe,
Şi zece buţi de vin mischet,
Şi două pîri, să nu se-ngraşe.*

XVII

*Iar, las cîstitului cocon
Regnier de Montigny, trei cîini;
Şi iar, lui Jehan Raguier plocon
O sută de arginţi în mîini.
Dar ce? A-i dobîndire mîini
Întru nimica nu socot:
Nu poţi lua tot de la frăţîni,
Şi nici da prietenului tot.*

XVIII

*Aşişderi, lui pan de Grigny
Las paza Cetăţii Surpate,
Cîini şase peste Montigny,
Şi Hraiştea, turn şi cetate;
Şi-acelei moime-mpieliţate,
Mouton, ce-l ţine-n pîri şi sfezi,
Las trei gîrbace arse-n spate,
Şi somnul dulce în obezi.*

XIX

*Aşijderi, las jupînului
Jaques Raguier, crîşma Popin,
Bibani şi ciulama de pui,
Şi tot pe-alese-un bun tain;
Şi hruba La Rodul de Pin,
Lîngă cuptor, talpa la foc,
Intins în bale şi-n venin:
Cine poşteşte are loc.*

XX

*Iar lui jupîn Jehan Mautaint și
 Jupînului Pierre Basannier,
 Domneasca voie de-a lovi
 Răi, rele, necruțînd orice;
 Pe cînd județului Fournier,
 Tăiate de pielarul meu,
 Căciula mea și cizmele,
 Ca să le poarte pe ningău.*

XXI

*Și iar, lui Jehan Trouvé, casaș,
 Las Mielul, fragedă merinde,
 Și-un bici ferind de muști la cap
 Bou-Nstemat care se vinde,
 Și Vaca: cine-mi l-ar prinde
 Pe hoțul care-o ia-n spinare!
 În ștreang de l-ar putea-întinde,
 Sau sugruma cu un laț tare!*

XXII

*Iar Căpitanului de Străji
Eu Chivăra îi las de-a bine,
Pe cînd pedestrilor viteji
Ce umblă dibuind, prin tine,
Le dăruiesc două rubine:
Fînarul și Piatra Lăptie.
Dar voi avea Trei Rogojine
Dacă mă bagă-n pușcărie.*

XXIII

*Așijderi, lui Perrenet Marchant,
Zis și Copilul de la Barre,
Fiindcă e bun mărchitan,
Îi dau trei snopi de paie-n dar:
Din ei să-și facă un cuiabar
Pentru-a iubirii meserie;
Altminteri vai va fi și-amar,
Căci el alt meșteșug nu știe.*

XXIV

*Iar Lupului și lui Chöllet
 Las amîndorura o reață,
 Prinsă la zid, ca de-obicei,
 Sau de pe șanțuri, cînd e ceață;
 Și fiecăruia o creață
 Dulamă pînă la călcîie,
 Butuci, cărbuni, ceva verdeață,
 Și botșori-mi făr' căpătîie.*

XXV

*Iar de iznoavă las, de milă,
 La trei de tot goi copilași,
 Pe nume scriși într-astă filă,
 Orfani săraci și nevoiași,
 De tot desculți, de tot golași
 Și despuiiați cum e un vierme;
 Poftesc să li se dea cevași
 Spre-a trece greul astei ierne.*

XXVI

*Și mai întâi, Colin Laurens,
 Girard Gossouyn și Jehan Marcel,
 Făr' de părinți și făr-un sfaț,
 Ce n-au o toartă de căpcel.
 Din tot, le las câte nițel,
 Sau patru albi, dacă rămîn:
 Mîncă-vor buturi fel de fel,
 Sărmanii, cînd voi fi bătrîn.*

XXVII

*Așijderi, patlamaua mea,
 Ce-o am de la Academie,
 O las și-o părăsesc pre ea,
 Spre a-i scuti de vrăjmășie,
 Unor dieci sărmani de-acie,
 Cuprinși sub glava de apoi:
 Împins fui de Milostivie
 Și Fire, căci i-am văzut goi.*

XXVIII

*Unu-i jupîn Guillaume Cotin,
Și altul, Thibault de Victry:
Doi bieți dieci, de grai letin,
Nedați la sfezi, cuminți copii,
Cîntînd frumos pe psaltichii;
Le las chirie să ridice
Pe casa lui Guillot Gueuldry,
Pîn' ce mai bine-o să le pice.*

XXIX

*La stîlpul casei arătate
Mai pun pe cel din Sfîntu-Anton,
Și-o joardă de bătut la spate,
Și apă, fiște zi, un castron;
Hulubilor ce-s la canon,
Puși în obezi în fundul lesei,
Le dau oglinda mea plocon,
Și farmecul temniceresei.*

XXX

*Aşijderi, las pe la spitală
 Pînzele mele de păinji;
 Pe cei ce zac sub şandramale,
 La cîte-un ochi cîrpiţi şi-ncinşi,
 Îi las să tremure, bieţi inşi,
 Sfrijîţi, păroşi şi rebegiţi,
 În giube roase, cioareci tinşi,
 Pătrunşi de ger şi scofîlciţi.*

XXXI

*Iar bărbierului meu las
 Tot părul de după urechi,
 Deplin şi fără vreun rămas;
 Cavaşului, ghetele-mi vechi,
 Telalului, nişte perechi
 De haine ce, cînd le predau,
 De n-au preţ bun la cochii-vechi,
 Din toată inima le dau.*

XXXII

*Aşijderi, las la Cerşitori,
Fete-ale Domnului, Blaşine,
Buni dumicaţi şi rumeiori,
Claponi, porumbi, grase găine;
Şi Semnele le zică bine,
Şi pînile le umfle-n grabă.
Dau Fraţii iama prin vecine,
Dar noi de-aceasta n-avem treabă.*

XXXIII

*Aşijderi, las Mojarul de-Aur
Lui Jehan, şpiţerul, de la Garde,
Şi-o cîrjă de la Sfîntul Maur,
Să facă un tenzuş de nard.
Iar celui ce pîndi la gard
Ca să m-aducă la pierzanie,
(Arde-l-ar sfîntu-Anton să-l ard'!)
Eu nu-i voi face altă danie.*

XXXIV

*Aşijdcri, lui Merebeuș și lui
 Nicolas de Louviers le las
 O coaj' de ou fiecărui,
 De-arginți și talcri vechi plin-ras;
 Iar lui Pierre de Rousseville, cavas
 La Gouvieux, nepriceputul,
 Ca să-și deschidă capu', 'i las
 Atîția bani cîți lasă Mutul.*

XXXV

*Într-un tîrziu, stingher fiind,
 Aseară, eu, în pace bună,
 Rostind acestea și scriind,
 Auzit-am clopotul ce sună,
 La nouă ceasuri totdeauna,
 Vestea ce îngerul strigă;
 Deci m-am oprit și am pus strună,
 Ca să mă-nchin din inimă.*

XXXVI

*Aşa făcînd, m-am zăuitat,
Nu că m-a scos vreun vin din minte,
Cu duhul oarecum legat;
Atunci văzui cocoana Minte
Luînd şi punînd înaintea
Chipurile-i collaterale,
Oppinativa şi altminte,
Şi alte intelectuale.*

XXXVII

*De-asemeni şi estimativa,
Prin care prospectiva vine,
Similativa, formativa,
Prin care-adesea oarecine
Din turburare se aţine
Lunatec şi nebun pe lună:
Cetit-o-am, ţin minte bine,
Cîndva-n Aristotel de bună.*

XXXVIII

*Dar sensibilul se trezvi
Și dete bold Închipuirii,
Ce toate-organele răzbi,
Ținînd înalta parte-a firii
Pe loc și pradă amorțirii
Sub a uitării apăsare;
În toate părțile simțirii
Vădind a lor împreunare.*

XXXIX

*Și cînd simțirea-mi fu-n repaus
Și chibzuința dezlegată,
Mi-am zis să-nchei cu-un mic adaus:
Cerneala, îns', era-nghețată,
Și facla o găsii suflată;
De foc n-aveam cum face rost,
Și rămăsei buză umflată;
Și-ntr-acest chip sfîrșit a fost.*

XL

*Făcută-n zisa vreme a sa
De Villon cel cu vază mare,
Ce nu mîinîcă trușanda;
Ca un ojog sec și murdar e.
Nici cort, nici flamură nu are,
Căci totul prietenilor dat-a;
Doar cîțiva sfașți în buzunare
Pe cari curînd îi va da gata.*

L

I

*a treizeci de ani, înainte
A tot amarul ce băui,
Nici prea nebun, nici prea cuminte,
Cu toată scîrba ce avui,
Pe care o și petrecui
Supus de Thibault d'Aussigny...
De-o fi episcop la ai lui,
Că e al meu, nu voi a ști.*

II

*Nu mi-e nici domn și nici vlădică,
Nu țin de el și nu-i fac vruta,
Nu-i port credință și nici frică,
Nu-i sînt nici șerbul și nici ciuta.
O vară sufletu-mi ținut-a
Cu apă rece și cu post.
Larg sau zgîrcit, mult rău făcut-a:
Să-i fie Domnul cum mi-a fost!*

III

*Și dacă unii ar începe
Și m-ar certa că-l blestemai,
N-o fac, cum bine se pricepe,
Nimic de dînsul nu spun mai.
Ci iată răul ce-i urai:
Precum mi-a fost îndurător,
Isus care domnește-n rai,
Să-i fie-n veacul viitor!*

IV

*Iar de mi-a fost și crud și rău
Mai mult decît aici o spun,
Vreau ca de-a pururi Dumnezeu
Să-i fie tot așa de bun!
Dar al Bisericii răsun
Ne cere rugi pentru cei răi.
Mărturisesc: am fost nebun.
Să-l pună Domnul cu ai săi!*

V

*Pe sufletul celui ce-a fost
Cotart, mă rog să-i facă parte.
Dar cum? Desigur, pe de rost,
Căci lene mi-i să zic din carte.
Rugi multe am să-i fac, deșarte:
De-i plac, să vie să-l învăț,
Cît timp nu sîntem prea departe,
La Mînăstirea dintr-un Băț.*

VI

*Deși ar vrea ca pe-ndelete
Să-l pomenesc, pe legea mea,
(Că de-njurat, l-înjur cu sete!),
N-aș face faima lui mai rea.
Iau din Psaltire, când oi vrea,
Ce nu-i de piele, nici de lemn,
Stihul cel scris al șaptelea
Din psalmul Deus laudem.*

VII

*Mă rog de prea-nduratul Fiu,
Pe care sufletu-mi îl cheamă,
Ca-n ruga mea privit să fiu
De el, la care sînt în seamă;
Căci m-a scăpat de mare teamă
Și smuls din ghearele pierzării.
Fie mărit, și sfînta-i Mamă,
Și Loys, bunul crai al Țării!*

VIII

*Ca Iacov fie fericit,
Ca Solomon în sărbătoare!
De vitejie-i copleșit,
Și de puterea lui în floare;
Iar lumea asta trecătoare,
Cât este ea în lung și-n lat,
Să fie-aminte-aducătoare
De veacul lui îndelungat!*

IX

*Și doisprezece prunci bărbați,
Din prea-nălțatu-i os domnesc,
Viteji ca vitejii-ncercați,
Născuți în pat împărătesc,
Miloși ca un oștean ceresc:
Pentru Coconu-i tot așa.
Ceva mai rău n-am să-i doresc,
Și raiul după moartea sa.*

X

*Fiindcă slab mă simt a fire,
Nu-n sănătate, ci-n avut,
Fiind în toată-a mea simțire
(Cu câtă Domnul m-a umplut,
Căci n-am luat-o cu-mprumut),
Am scris această adiată.
Cu vrerea mea o am făcut:
E una și nestrămutată.*

XI

*Am scris-o-n anul șaizeci și-un',
Cînd bunul crai mă dezrobi
Din grea-nchisoarea de la Mehun,
Și albei lumi mă dărui;
De-aceea mă voi umili
Spre el, atît cît n-oi fi lut,
Într-una, pînă ce-o muri:
Nu uit ce bine mi-a făcut.*

XII

*E drept că după multe plîngeri
Și gemete de-ale durorii,
După tristețe și înfrîngeri,
Pățind ca mult-rătăcitorii,
Doar lucrul mi-ascuți ȋiorii
(Și calea mi-o deschise el),
Mai mult decît învățătorii
Științei lui Aristotel.*

XIII

*Deși, în culmile tristeții,
Făr' de lescaie am umblat,
Isus, acel ce pe drumetii
De la Emaus i-a-ntremat,
Cetate bună mi-a aflat,
Cu daru-ncrederii curate.
Deși sînt păcătos jurat,
Vreau doar să mă las de păcate.*

XIV

*Sînt păcătos, o știu prea bine,
Ci Dumnezeu nu vrea să pier,
Ci să mă-ndrept și să fac bine;
Mulți sînt iertați, deși o cer
Abia cuprinși de-al morții ger.
Și dacă sufletul mă ceartă,
Mă vede Dumnezeu din cer,
Și-n îndurarea lui mă iartă.*

XV

*Și, precum va măiastra Carte
A Trandafirului să-nvețe,
Dintru-nceput, întâia parte,
Că inima din tinerețe
De-i matură la bătrînețe,
Ierta-se-va, (cînd e să pieie!)
Și cei ce-mi fac atîtea grețe,
N-ar vrea chiar morții să mă deie.*

XVI

*Prin moartea mea de s-ar alege
Un bine împrejurul meu,
Să mor, ca omul fără' de lege,
M-aş osîndi pe mine, zău!
Ci nimănui n-am făcut rău,
Fie că-i viu sau mort de-a bine:
Dar munţii nu se-aruncă-n hău
Pentru un om sărac ca mine.*

XVII

*Pe cînd Alexandru domnea,
Un om numit Diomedès
Se trase înaintea sa,
Legat în funii strîns şi des,
Ca lotrii, căci era purces
Din cei ce-şi fac pe mări o soarte.
De-aceea a şi fost trimes
Să fie judecat de moarte.*

XVIII

Iar împăratul l-agrăi:

„De ce te ții tâlhar pe mare?”

Cel'lalt răspunsul îi rosti:

„De ce tâlhar a mă chemare?

Fiindcă pradă la întâmplare

Pe-o luntre ageră purtat?

Să am corabie mai mare,

Aș fi ca tine, împărat“.

XIX

„Dar ce vrei tu? Din soarta mea,

Cu care nu m-aș putea pune,

Și care-i aprigă și grea,

Îmi vine-atîta-amărăciune.

Oricum, te rog de iertăciune,

Și află că din sărăcie

(Cuvîntu-acesta se tot spune)

Nu iese mare boierie.“

XX

*Iar împăratul ascultînd
Tot ce Diomedès păţise:
„Ci soarta-ţi voi schimba curînd
Din rea în bună“, asta zise.
Aşa făcu. Să cuminţise,
Şi fu om bun ca orişicare.
Valerie drept aşa o scrise,
Ce-n Roma s-a numit cel Mare.*

XXI

*Să-mi scoată-n cale Cel de Sus
Un alt Alexandru milos,
Şi-n fericire să fiu pus,
De m-aş vădi atunci setos
De rele, ars pînă la os
Să fiu cu zisa cestei guri.
Nevoia face pe om hoţ,
Şi scoate lupul din păduri.*

XXII

*Plîng timpul tinereții mele,
Cînd ca nici unul am zburdat;
În prag de bătrînețe grele,
Nici n-am știut cînd a plecat.
Și nu s-a dus în pas umblat,
Și nici călare, vai! Cum dar?
Ci fără veste a zburat
Și nu mi-a lăsat nici un dar.*

XXIII

*Așa s-a dus și m-a lăsat
Lipsit de minte și tărie,
Trist, amărît, întunecat,
Ce n-am venit, și n-am moșie:
Chiar cei de tot aproape mie
Se leapădă de mine foc,
Uitînd firească datorie,
Căci n-am nici un pic de noroc.*

XXIV

*Și nici nu cred să fi pierdut
 Pe dulciuri sau pe demîncare:
 Ca să iubesc, n-am prea vîndut,
 Nu-mi ție nimeni supărare,
 Măcar ce-a fost mai acătare.
 O spun și cred că nu-i minciună.
 E singura mea răzbunare:
 Cînd n-a făcut-o, ce să spună?*

XXV

*Drept este c-am iubit curînd
 Și că iubire-aș bucuros:
 Dar suflet trist, pîntec flămînd,
 Pe trei pătrimi nesățios,
 Mă lasă totuși mult prejos,
 Și vine altul și-mi ia locul,
 Umflat acesta și vîrtos:
 Căci de la pîntec vine jocul.*

XXVI

*Hei, Doamne! Dac-aş fi-nvăţat
În tinereţele-mi nebune,
Şi bine de m-aş fi purtat,
Aveam culcuş şi mese bune!
Dar ce? fugeam de-nţelepciune,
Cum fug copiii fără cale...
Scriind ceea ce am a spune,
Se rupe inima-mi de jale.*

XXVII

*Ale-Înţeleptului poveţi
Urmat-am fără-a pregeta:
„Ci fiule, să te desfeţi
Ca flăcăiandru. 'N floarea ta,
Din acest blid nu te-nfrupta,
Căci desfătările de juni
(Aşa întocmai cuvînta!)
Nu sînt decît deşertăciuni“.*

XXVIII

*Și zilele-mi s-au dus în zbor,
Cum, zice Iov, firu-n bătaie
Se află, când un țesător
În pumnu-i ține-aprinse paie.
Și de se-ntîmplă-un cap să-i saie
'N afară, 'l arde negreșit.
De-acum nimica nu mă spaie:
În moarte totul s-a sfîrșit.*

XXIX

*Ci unde sînt măreții crai
Pe care i-am urmat ca-n vis,
Aleși în cînt, aleși în grai,
Plăcuți în faptă și în zis!
Mulți din ei morți și țapeni-s;
De dînșii s-a ales pustiu.
Odihnă afle-n Paradis,
Și ție-l Domnul pe cel viu!*

XXX

*Dintr-înşii, măre, s-au făcut
 O parte domni şi mari boieri;
 Iar alţii, goi, stau de cerşut,
 Şi pîine n-au de nicăieri;
 O parte au intrat, ca ieri,
 În mînăstiri cu mult sobor;
 Au botfori de pescari-năieri;
 Şi iată toată starea lor.*

XXXI

*Iar celor mari le deie Domnul
 Belşug şi milă de săraci:
 Nimic nu le frămîntă somnul,
 Şi despre ei, mai bine taci.
 Acelor care n-au pitaci,
 Ca mine, deie-le răbdare;
 Şi celorlalţi, ce să le faci?
 Destul au pîine şi mîncare.*

XXXII

*Au vinuri bune și fripturi,
Legume, zemuri și pești mari,
Plăcinte, turte și fierturi,
Și ouă care mai de cari.
De loc nu seamănă-a zidari
De care ți se face milă,
Și n-au nevoie de cuțari,
Căci de turnat, nu-și toarnă-n silă.*

XXXIII

*Intrai în acest amănunt
Ce la nimic n-a ajutat.
Nu-s dregător, județ nu sunt,
Să iert sau nu pe vinovat:
Din toți sînt cel mai cu păcat.
Ci lăudat fie Isus!
De mine fie împăcat!
Tot ceea ce am spus, e spus.*

XXXIV

*Să lăsăm capiștea la loc;
 Să spunem lucruri mai ușoare.
 Acestea n-au plăcut de loc:
 Sînt negre și întristătoare.
 Tu, sărăcie care doare,
 Cîmplită în amărăciune,
 Cuvinte spune-mi arzătoare:
 Le cugetă, dar nu le spune.*

XXXV

*Sărac sînt din copilărie,
 De viță mică și săracă;
 N-avu nici tata bogăție,
 Nici moșul lui, Erace, vreo leacă.
 Căci sărăcia ne tot pleacă,
 Și pe morminte de străbuni
 (Ce-n sînul Domnului petreacă!)
 Nu vezi nici schiptre, nici cununii.*

XXXVI

*De sărăcie amărît,
 Doar sufletul m-a mîngîiat:
 „Nu te îndurora atît
 Şi-atît nu fii de sfîşiat.
 De nu eşti putred de bogat,
 Mai bine viu în straie groase,
 Decît să fi fost domn odat’
 Întins în morminte frumoase!”*

XXXVII

*Decît să fi fost domn?... Ce-am zis?
 Un domn! Nimica n-a rămas!
 Cum în Psaltire este scris,
 Nu ştie locul unde-a mas.
 Cît despre altele, m-am tras,
 Să le dezvolt nu-mi vine mie,
 Ci bogoslovilor le las,
 Căci lucruri sînt de preoţie.*

XXXVIII

*Nu sînt, cum bine pot vedea,
Fiu îngeresc, purtînd cunună
Luceafărul sau altă stea.
Mi-i tata mort. Ceru-l supună!
Cu glia trupu-i se adună...
Cunosc că mama va muri;
O ştie bătrînica bună!
Nici fiul vecinic nu va fi.*

XXXIX

*Cunosc că sărmani şi bogaţi,
Cuminţi şi proşti, zgîrciţi, cu dare,
Preoţi, mireni, domni şi argaţi,
Frumoşi şi sluţi, cu mic şi mare,
Cocoane-n blănuri şi-n vilare,
Ce sînt de orişicare treaptă,
Cu scule şi mărgăritare,
Pe toţi o moarte mi-i aşteaptă.*

XL

*Și moare Paris și Elina!
Moare-n durere cine moare;
De-l lasă sufletul și splina,
Îi crapă fierea de lîngoare
Și-asudă nu știu ce sudoare,
Și n-are cin' să-i stingă focul,
Nici fii, nici frați, nici surioare,
Să vrea atunci să-i ție locul.*

XLI

*Căci modrtea-l scutură, 'l despoaie,
Îl umflă, vinele-i se-ntind,
Îi strîmbă nasul, carnea-i moaie,
Încheieturile-i se-aprind.
Trup de femeie strălucind,
Duios, desfătat și mlădiu,
Tu moartea ai s-o vezi venind?
— Da, sau voi merge-n ceruri viu.*

BALADA DOAMNELOR DE ALTĂDATĂ

Li spune-mi unde, 'n ce cuprins,
E Flora, rîmleanca frumoasă;
Archipiada și Taïs,
Ce-a fost și vara ei duioasă?
Și Eho, dintr-un freamăt scoasă,
Cîntînd pe rîuri și-ntinsori,
Dumnezeeește de frumoasă?...
Dar unde-s marile ninsori?

*Și prea-nțeleapta Heloys
Din vina cui scopit rămas-a
Pierre Esbaillart la Saint Denis?
De dragul ei îmbracă răsă.
Așijderi, unde e crăiasa
Ce-a pus ca Buridan, în zori,
Să fie-n rîu zvîrlit cu plasa?...
Dar unde-s marile ninsori?*

*Și Blanche, ca floarea de cais,
Măiastra-n cîntece crăiasă,
Berthe Picior-Lung, Bietris, Alis,
Haremburgis în Maine băneasă,
Ioana, țărancă vitează
Ce-au ars-o anglii în vîlvori;
Ci unde-s ele, Împărăteasă?...
Dar unde-s marile ninsori?*

ÎNCHINARE

*De ele, măre, ce-ți mai pasă
Pe unde sînt din alte ori.
Doar viersu-acesta nu te lasă:
Dar unde-s marile ninsori?*

BALADA DOMNILOR DE ALTĂDATĂ

*i încă, unde e Calist,
Mort cel din urmă cu-acest nume,
Ce stete-ani patru-n papalist?
Alfons, crai de-Aragon pe lume?
Și duca de Bourbon? Și cum e
Cu Artus, între Briți mai-mare?
Ci unde-s ei, pe care lume?
Dar unde-i Carolus cel Mare?*

*Aşijderi, craiul cel scotist,
Ce-avu obrazul (nu sînt glume)
Ca vioriul ametist,
Din frunte pînă-n falcă-anume?
Craiul de Chipru, cu bun nume,
Şi craiul Spaniei pe care
Nu-l mai ţin minte-acum pe nume?
Dar unde-i Carolus cel Mare?*

*De-a mai grăire mult mă-ntrist,
Căci lumea-i doar deşertăciune:
Nu-i om să-nfrunte ceasul trist,
Şi nici să afle iertăciune.
Înc-o-ntrebare aş mai pune:
Laslău, al Cehiei crai, oare
Unde e? Unde-al său străbun e?
Dar unde-i Carolus cel Mare?*

INCHINARE

Unde-i Claquin, vestitul june?
Și șpanu-Arvernii în zare?
Și duca de-Alençon? Ci spune!
Dar unde-i Carolus cel Mare?

BALADĂ CU ACELAȘ TÎLC
ÎN GRAI BĂTRÎnesc

Dar unde-s apostolii sfinți,
În mitre, 'n stihare-mbrăcați,
De patrafire sfinte-ncinși,
Cu care-nșfacă pe spurcați,
De patimi rele apucați?
Mor fiii și păstorul sfînt.
Din viața asta-s aruncați:
Se duc ca și pulberea-n vînt!

*Dar unde-s de la Țarigrad
Întrauriții împărați,
Sau craii Franciei ce scad
Pe craii lumii luminați,
Cei ce de Domnul îndemnați
'Nălțau biserici pe pământ?
De-au fost în viață însemnați,
Se duc ca și pulberea-n vînt!*

*Unde-s din curți și din palate,
Coconi, și bătrîni, și fîrtați,
Din orice culă și cetate,
Boierii cu fii dezmiardați,
(Și-atîția de-ai lor cercetați!)
Pristavi, stegari, voinici de rînd?
S-au îndopat cu mult nesați?
Se duc ca și pulberea-n vînt!*

ÎNCHINARE

*La moarte domnii sînt mînați
Ca cei din urmă din cîți sînt.
De-s întristați sau mîniați,
Se duc ca și pîlberea-n vînt!*

F

XLII

*Fiindcă pați, crai, fii de crai,
Născuți din pîntec de crăiese,
Zac morți și reci în putregai,
Crăiia altul le-o culese,
Biet coropcar, mă-ntreb adese:
Muri-voi? Da, cum Domnul va;
Numai sașteaua să mi-o lese,
Și morții nu-i voi zice ba.*

XLIII

*Această lume nu-i de veci,
Cum vrea bogatul hrăpăreț;
Toți stăm sub coasa morții reci
Se mîngîie-un bătrîn orbeț,
Ce, fiind vesel și isteț,
Avea odată haz în lume,
Și-ar fi nebun și nătăflet
Cînd, azi, s-ar apuca de glume.*

XLIV

*Cerșitul doar i-a mai rămas,
Așa de mult nevoia-l frînge.
Își cheamă moartea-n orice ceas;
Tristețea inima i-o strînge:
Ar face-asupră-și fapt de sînge,
De nu i-ar fi de Domnul teamă;
Și uneori pe Domnu-nfrînge,
Și singur sieși face seamă.*

XLV

Căci dacă tînăr^{} fu plăcut,
 Ce zice astăzi nu mai place:
 Un coşcodan bătrîn e slut,
 Şi tristă, orice mutră face;
 Cînd spre a fi pe plac, el tace,
 E socotit nebun, baccea;
 Vorbeşte? Cer să le dea pace,
 Căci n-are vin în crama sa.*

XLVI

*Şi-acestea ce-s femei sărmane,
 Bătrîne-acum şi n-au din ce,
 Cînd văd aceste fetişcane,
 Cum tot huzurul al lor e,
 Întreabă Domnul pentru ce
 Născutu-s-au aşa curînd.
 El tace mîlc, deoarece
 La o gîlceavă-ar fi pierzînd.*

JELANIA BĂTRÎNEI FĂURESE

*e face c-auzii jelind
Bătrîna ce-a fost făureasă,
Pe sine jună jinduind
Cu vorba-n acest chip aleasă:
„Ha! bătrînețe, tâlhăreasă,
De ce m-ai dărîmat de zor?
Eu nu știu cine nu mă lasă
Să-mi dau în cap să mă omor.*

„Mi-ai smuls semeața înălțime
Ce nurii mi-au întemeiat
Pe dascăli, negustori, popime:
Căci nu era pe-atunci bărbat
Avutu-ntreg să nu-mi fi dat,
Făr' să mai știe de pocanii;
Atîta doar să-i fi lăsat:
Ce nu vor azi să ia golanii.

„De mulți bărbați n-am vrut să știu
(Uitînd de bunele povețe),
De dragu-unui băiat sanchiu
Cui îi făceam daruri mărețe.
Mulți alți puteau să mă răsfețe,
Zău, pe el singur îl iubeam!
Deși-mi făcea numai tristețe,
Și mă iubea cît îi dădeam.

„Și nici că m-a tîrît de plete
Și m-a stîlcit, făr' să-l iubesc,
Și să-mi fi pus găteje-n spete,
De mi-ar fi zis să-l giugiulesc,
Uitam și cîte pătimesc!
Mișelul, de rău apucat,
Mă-mbrățișa... Ce folosesc?
Trag doar rușine și păcat.

„E mort, de-acum treizeci de ani,
Și rămăsei biată băbuță.
Cînd cuget la trecuții ani,
Ce-am fost, și-am rămas de căruță!
Cînd mă privesc goală-goluță,
Și-atît de mult mă văd schimbată,
Săracă, slabă și micuță,
M-apucă-o furie turbată.

*„Ce s-a făcut fruntea senină,
Sprîncene-nalte, păr bălai,
Ochi depărtați, privire lină,
Ce supuneau cei mai mari crai;
Nas drept, nici mic, nici mare-ncăi,
Și urechiușele lipite,
Gropițe, obraji bucălai,
Și buze dulci și rumenite?*

*„Și-acei prea gingași umeri dragi,
Cu brațe lungi și mâini frumoase,
Și țîțe mici, și șolduri largi,
Înalte, lucii, bucuroase
A se da-n lupte drăgostoase;
Și șale late, și-acel zgău
Pus pe puternice, mari coapse,
Întru drăguț ocolul său?*

*„Fruntea zbîrcită, părul sur,
Sprîncene joase, ochii stinși,
Ce priveau galeși împrejur,
De cari mulți staroști jură-atinși;
De nas, acum, nurii-s desprinși,
Urechile-atîrnînde, blegi,
Obraji pieriți, morți și destinși,
Bărbie creață, buze seci...*

*„E-a frumuseților ursită!
Cu brațe scurte, seci mîinițe,
La umeri de tot gîrbovită;
Cu țîțe, ce? numai pielițe!
De șolduri, tot ca și de țîțe;
De zgău, ce scîrbă! Cît de coapse,
Nu mai sînt coapse, ci copsițe,
Ca și cîrnații, pestricioase.*

„Aşa jelim de vremi senine,
Între noi, babe sărîntoace,
Cu toatele, stînd jos pe vine,
Grămadă, 'n chip de ghemotoace,
Cînd un mic foc de pleavă coace,
Curînd aprinse, curînd stinse!
Și-aveam atîta vino-ncoace!...
Cu mulți e astfel, inși și inse.“

*BALADA BĂTRÎNEI FĂURESE
CĂTRE FETELE SPRINȚARE*

Ci vezi, mîndro mănușăreasă,
Tu, ce știai să-mi dai crezare,
Sau Blanche, dragă ciobotăreasă,
Acum e timpul tău: fii tare,
Ia de la mic și de la mare,
Și pe bărbați să nu mi-i cruți:
Femei bătrîne n-au cătare
Nici cît un ban ce n-are curs.

*Și mîndro, tu, cîrnățăreasă,
Măiastră-n horă și-n cîntare,
Și tu, Guillemette, țesătoreasă,
Nu le mai face zile-amare:
Curînd oblonul vei lăsa-re,
Cînd vlaga ți se va ți scurs,
Și nu sluji-vei, ca atare,
Nici cît un ban ce n-are curs.*

*Și tu, Jehanneton, căciulăreaso,
Nu-ți stea ibovnicu-n cărare;
Tu, Cătărină, pielăreaso,
Nu-i mai trimete la plimbare;
Căci de urîte nici habar e:
Rîd toți de ele ca de urs,
Iar bătrînețea samă n-are
Nici cît un ban ce n-are curs.*

ÎNCHINARE

*Ci, fetelor, dați ascultare:
Știți de ce plînsu-amar mi-a curs?
Fiindcă nu mai sînt în stare,
Nici cît un ban ce n-are curs.*

XLVII

*Acest povăţ li-l dă acum
Mîndra şi buna din trecut.
Bine grăit sau rău, oricum,
Prescrisu-l-a, precum am vrut,
Fremin, diacul, cel Ciuţut,
Cuminte, pe cît sînt şi eu...
De zice ba, l-am şi bătut:
Prin diac ţinut stăpînul său. .*

XLVIII

*Văd, dar, primejdia cea grea
La care-un om, iubind, se pleacă;
Hei, cine să mă-nfrunte-ar vrea
Cu-acest cuvînt zicîndu-mi: „Iacă!
De-ncepe dragostea să-ți treacă,
De sila celor sus-numite,
Ai fi nebun, cu mintea seacă,
Căci ele nu-s femei cinstite,*

XLIX

*Și de iubesc doar pentru-un ban,
Sînt și iubite pentru-o clipă;
Iubesc pe-oricine, năpristan,
Și rîd atunci cînd punga țipă.
Te-ndeamnă toate la risipă;
Ci-ntre femei de neam și nume
Un om cîstit își înfiripă
Tovărășii, nu-n altă lume.“*

L

*Să fi spus asta cineva,
Nu mă tăgăduia pe mine.
Într-adevăr, socot așa
Și cred c-am face foarte bine
Dac-am iubi la loc de bine.
Dar aste fete, pasă-mi-te,
Pe cari le țin cu graiuri line,
N-au fost cîndva femei cinstite?*

LI

*Cinstite, 'ntradevăr, au fost,
Făr' de prihană, nici cîrtele,
Dar drept e că și-au făcut rost
Mai fiecare dintre ele,
Întîi așa, ca cele rele,
De-un diac, sau popă, sau cocon,
Spre-a stinge dorul ce-ardea-n ele
Ca focul sfîntului Anton.*

LII

*Și la ibovnici au ajuns,
Precum vedem și scrie-n Carte;
Iar ei iubeau în loc ascuns,
Și altul nu mai avea parte.
Dar totuși, dragostea se-mparte,
Și-aceea ce doar unu-avea,
De el se lasă și desparte,
Spre-a face loc și altuia.*

LIII

*De ce fac asta? Socotesc,
Nevrînd cocoanele-a jigni,
Că-așa e soiul femeiesc
Ce pe tot omul l-ar iubi.
Eu, unul, altceva n-aș ști
S-aștern în stih mai cu temei,
Decît că, cum se spune-aci,
Mai mult fac șase decît trei.*

LIV

*Au, dar, ibovniciei amarul,
Cocoanele, răsfățul lor;
Iubirilor așa li-i darul:
Credința ruptă, a tuturor;
N-o leagă nici un blînd fior.
„În cîini, șoimi, arme, dragoste“,
O spune fiecare-n zbor,
„Pentr-un gust, ce mai pacoste!“*

ÎNDOITA BALADĂ

*i-aşa, iubiţi cât veţi pofti,
Urmaţi petreceri şi nedei,
Mai breji apoi tot nu veţi fi,
Şi vă lăsaţi doar şapte piei;
Din mari iubiri se fac mişei:
Sol'mon căzu-n idolatrie,
Samson pierdu nişte cercei.
Halal de cel ce nu le ştie!*

*Orfeus, duiosul doinitor,
Cînta din triști și burdușei,
Pîndit de-un cîine-ucigător,
Cherverus, cu capete trei;
Și Narchisus, cinstit holtei,
Pieri-n fîntîna viorie,
Numai, de dragul dragostei.
Halal de cel ce nu le știe!*

*Sardana, 'n Crit biruitor,
Viteaz ca leii-paralei,
A vrut să toarcă din fuior
Ca să se bage-ntre femei;
David, crai mare la iudei,
Uită a Domnului mînie,
Văzînd lăuta coapsă-a ei.
Halal de cel ce nu le știe!*

*Amnon, ca răul făcător,
Zicînd că gustă colăcei,
A vrut, mînat de-acelaş dor,
Să ia fetia soru-sei;
Irod (n-o spun fără' de temei)
Tăie pe sfîntul din pustie,
Pe cîntec, joc şi zdrăngănei.
Halal de cel ce nu le ştie!*

*La mine, bietul, mă cobor:
Bătut ca ruşa la pîrăi,
Gol fui (o spun fără-nconjur).
Şi cine m-a rupt în bătăi?
Doar Cătărina de la Văi.
Noël a fost la sfădălie,
Spetit şi el de pumnii săi.
Halal de cel ce nu le ştie!*

*Ca de tovarășele lor.
Să nu se lege-nvățăcei,
Mai bine arde-mi-i de zor,
Ca vrăjitori, pe mături-zmei.
Mai dulci le sînt ca un olei;
Nebuni, cad totuși în robie:
Dar fie lăi, fie bălăi,
Halal de cel ce nu le știe!*

LV

Cînd Cea pe care o slujeam
 Cu-atîta drag și cu credință,
 De unde-atîta păs aveam
 Și-atît de multă suferință,
 Mi-ar fi rostit a sa dorință
 De la-nceput (dar vai, mai ba!),
 Aș fi-ncercat cu sîrguință
 Să mă dezbat din mreaja sa.

LV1

*Orice aş fi avut a zice,
 Gata era a m-asculta,
 Făr'a primi, nici a deszice,
 Şi să m-apropii mă lăsa,
 Lipit şi ca proptit în ea,
 Şi mă purta cu măgulele,
 Şi-a-i spune tot mi-ngăduia,
 Cu gândul doar ca să mă-nşele.*

LVII

*'Nşelatu-m-a şi-a spus, oricum,
 De unul că e celălalt,
 De pielm de grîu că este scrum,
 De o tichie, clop înalt,
 De zgură veche că e zmalt,
 De doi de unul că-s doi-trei;
 (Tot mincinosu-nşală-un alt,
 Şi vinde moşi pe groşi cui vrei.)*

LVIII

*De cer, o tinichea de-aramă,
De nori, o piele de vițel,
De zori, amurg, de bună samă,
De-un cap de varză, pătrunjel;
De-un prost cighir, un turburel.
De-o scroafă, o moară de vînt,
Și de-un curmei, un motocel;
De-un popă, un flueră-vînt!*

LIX

*Așa Iubirea m-a-nșelat
Și m-a purtat ca pe-o tîrlie.
Cred că nu-i om de mare sfat,
La minte viu-argint să fie,
Ce n-ar da braci și rufărie,
De-ar fi-ntr-acelaș chip jucat.
Nu-n dodii mi se spune mie:
Iubitu-nfrînt și lepădat.*

LX

*Urăsc Iubirea și-o hulesc
Și-o-nfrunt cu foc și cu omor,
Căci mort prin ea mă prăbușesc,
Și-i pasă ei ca de-un ban chior.
Mi-am pus lăuta la picior;
Ibovnici n-oi urma nicicînd:
De-am fost cîndva din rîndul lor,
Spun răspicat că nu mai sînt.*

LXI

*Căci mi-am lăsat penetu-n vînt:
Urmeze-l cine are grabă!
De-acum nu suflu un cuvînt;
Nu vreau decît să-mi văd de treabă.
Și dacă cineva mă-ntreabă
Iubirea a huli cum pot,
Acest cuvînt nu e degeabă:
„Cînd mori, se cade să spui tot“.*

LXII

*Simt că m-ajunge setea mea;
Scurp alb, ca flocul de bumbac,
Scurpături mari cât o cheftea.
Ce mai? dulcei Jehanneton nu-i plac;
Nu mă mai ține drept dănac,
Ci drept hârșit babac bătrîn:
Și grai, și glas am de babac,
Și-s doar un tinerel ceapcîn.*

LXIII

*Har Domnului, și Jaques Thibault,
Ce apă mi-a mai dat să beau,
În hrubă, nu alt încotro!
Mi-am înghițit amarul greu
În lanțuri... Mi-amintesc mereu;
Atunci, mă rog, et reliqua,
Să-i deie bunul Dumnezeu
Ce-i doresc eu... et caetera.*

LXIV

*De-altminteri, nici nu cuget rău
De el, nici de hotnogul lui;
Aşijderi, nici despre călău,
Care-i drăguţ şi dumnealui.
De celălalt ce pot să spui?
Dar meşterul cel mic, Robart?
La inimă pe toţi mi-i pui,
Ca Dumnezeu pe cămătar.*

LXV

*Har Domnului, mi-aduc aminte
Că şi făcui când am plecat,
În cincizeci-şase, lăsăminte
Pe cari cîţiva, fără-al meu sfat,
Diată mi le-au botezat;
Hatîrul lor fu, nu al meu.
Dar ce? se zice, nu o dat',
Că nimeni nu-i stăpîn pe-al său.*

LXVI

*N-o spun ca să le las de smîntă,
De-ar fi să-mi joc moșia-n zar,
Căci mila încă mă frămîntă
Pentru Copilul de la Barre:
Pe lîngă cei trei snopi de dar,
Îi las bătrîna-mi rogojină;
Să nu se zgrațene-n zadar,
Și-n patru labe să se țină.*

LXVII

*Și dacă cineva n-ar fi
Primit vreun lăsămînt, vreau iară,
Ca, după ce m-oi pristăvi,
De la moștenii mei să-l ceară.
Dar cine-s ei? De-o cereți, deară:
Moreau, Provins, Robin Turgis.
Ei de la mine-avut-au chiară
Și patul unde lîncezii.*

LXVIII

*Ci nu voi face vorbă multă,
Căci voi începe a lăsa:
Față Fremin, diac, ce-ascultă,
Dacă nu doarme, zic așa:
Că nu voi om a blestema
Întru aceste așezări,
Și-aceasta n-o voi arăta
(Decît în fața-ntregii țări).*

♦

LXIX

*Simt inima care-mi slăbește,
Și glasul care-abia adie.
Fremin, la patu-mi te oprește,
Și nimen-n'untru să nu vie;
Ia tintă, peană și hîrtie,
Și ce-ți grăiesc așterne iute,
Și pretutindenii le prescrie;
Și iată cum sînt începute:*

LXX

*Chemînd pe vecinicul Părinte,
Pe Fiu, ce Vergura născu,
Zeu de toți vecii înainte,
Asemeni și pe sfîntul Duh
Ce luă pe cei ce-Adam pierdu,
Și-mpodobi cerul cu ei...
Mult dobîndi cel ce crezu:
Din oameni morți se fac mici zei.*

LXXI

*Morți erau ei, cu trup și suflet,
Pierduți în vecinică pieire:
Sufletu-n foc și trupul putred,
Cu toți, de orișicare fire.
Fac totuși o deosebire
De prooroci și patriarși:
Aceștia, după cît am știre,
La buci, de flăcări n-au fost arși.*

LXXII

*Cel ce mi-ar zice: „Cin' te-mbie
Să pui acestea înaintea,
Ce nu ești din bogoslovie?
E-nfumurare fără minte“.
Sînt ale Domnului cuvinte
De groșnița Bogatului,
Nu-n culcuș moale, ci fierbinte,
Cu Lazăr de deasupra lui.*

LXXIII

*Pe Lazăr de-l vedea aprins,
N-ar fi cerșut lui picătura,
Nici degetul să-i fi întins
Ca să-și mai răcorească gura.
Vor face unii strîmbătura
Ce-și beau cămașă și ilic,
Fiind prea scumpă băutura;
Ferește, Doamne, ce să zic!*

LXXIV

Chemînd pe Domnul, cum am zis,
 Și pe preamilostiva-i Mumă,
 Făr' de păcat fie-acest zis
 Al meu, ce-s mai slab ca o ciumă;
 Că n-am avut vreodată ciumă,
 Din mila cerurilor fu;
 Dar de-a amarurilor sumă
 Nimic nu spun, și-ncep acû.

LXXV

Întîi, dau inima-mi sărmană
 Troiței celei de o fire,
 Și Maicii fără de prihană,
 Cămară de dumnezeire,
 Rugînd multa milostivire
 A cinurilor îngerești,
 Ca dania să mi-o prefire
 Pe treptele împărătești.

LXXVI

*Iar trupul meu îl dau și-l las
Bătrînei noastre mume, glia;
Nu-l vor găsi viermii prea gras:
A dat cu foamea băătălia.
Acum să lepede robia:
Din lut purces, se-ntoarce-n lut;
Căci toate năzuiesc aciea
La locul lor dintru-nceput.*

LXXVII

*Iar celui mai mult decît tată,
Jupînului Guillaume Villon,
Și decît mumă-nduioșată
Unui în scutece cocon,
(Ades m-a scos din chichion,
Și n-a aflat vreo bucurie;
Deci, în genunchi, îi trimet zvon
Să-mi lase bucuria mie.)*

LXXVIII

*Îi dăruiesc cărțile mele
Și basmul Pîrțul unui Drac,
De Tabarie (care de fel e
Măiestru și nu prost mărac),
Prescris sub masă, brac cu brac;
Deși nu e făcut prea bine,
Cuprinsul e de-atîta plac
Că spală toată-a lui rușine.*

LXXIX

*Și-o rugă mamei mele las,
S-o-nchine Maicii Preacurate,
Căci multe pentru mine-a tras;
Dureri avu nenumărate.
Alt turn de pază sau cetate
N-am pentru inimioara mea,
Pe cînd restriștea rău mă bate,
Nici mama, sărmana de ea!*

BALADA PE CARE O FĂCU VILLON
DUPĂ ÎNDEMNUL MAMEI SALE
SPRE A SE RUGA PREACURATEI

*răiasă-n ceruri, pe pământ stăpînă,
Împărăteasă-n iaduri, pe pustii,
Primește-mă, ca oaia ta la stîină,
Să fiu cu cei ce sînt de-apururi vii,
Cu toate că nimica nu plătii.
Dar îndurarea ta, sîntă Mărie,
Mai multă e decît se cade mie,
Și fără ea în suflete nu-i spor,
Și-n ceruri calc nu-i. Spun cu tărie:
În cugetul acesta vreau să mor.*

*A fiului tău sînt, și el mă mîină,
Mă ierte el de cîte rătăcii.
Ca Eghiptencei mila ta-mi rămîină,
Ca el lui Teofil, așa să-mi fii,
Ce-a fost iertat de mari blestemății,
Deși s-a dat cu diavolu-n frăție.
Ferește-mă, să nu se-ntîmple mie,
Fecioară care porți, ca un odor,
Sfînt trupul ce-l serbăm în liturghie...
În cugetul acesta vreau să mor.*

*Femeie sînt, sărmană și bătrîină,
Nimic nu știu, scrisoare nu cetii;
La mîinăstire vād, ce mi-e-ndemîină,
Rai zugrăvit cu ceteri și cinghii,
Și-un iad cu păcătoșii-n flăcări vii:
Unu-mi dă spaimă, altul bucurie.*

*Ci bucuria dă-mi, zeiță vie,
Pe care păcătoșii o-mpresor,
Plini de credință, fără lenevie...
În cugetul acesta vreau să mor.*

ÎNCHINARE

*Fecioară, ai purtat în curăție,
Pe Domnul fără capăt în vecie,
Cel ce văzînd a noastră sărăcie,
Din cer veni la noi într-ajutor,
Și dete morții scumpă lui junie.
Așa e Domnul nostru, să se știe...
În cugetul acesta vreau să mor.*

LXXX

Jar dragostei, Rujei iubite,
Nu-i las nici inimă, nici rînză:
Mult i-ar plăcea ei alte chite,
Deși-i femeie cu osînză.
Ce? — Pungă falnică de pînză,
Plină de-arginți și largă-avan:
Al dracului să fie, însă,
Cel care-i va lăsa un ban.

LXXXI

*Căci are, și așa, destul.
Dintr-asta n-am nimic de tras;
De mari dezvățuri sînt sătul,
Și tîrțița nu mi-a mai ars.
Pe fiii lui Michault mă las,
Ce s-a numit cel Bun de Vînă.
Grijiți de el, faceți un pas:
La Sainct Satur zace-n țărîină.*

LXXXII

*Ci totuși, pentru-a mă plăti
De Dragoste, și nu de ea,
Căci nu putut-am dobîndi
Nădejde cît un fulg de nea;
(Nu știu de tot așa de rea
A fost cu toți, și-mi e rușine:
Pe dulce sîntă Mária,
Cumplit și-a bătut joc de mine!)*

LXXXIII

*Această-orație-i trimăt
Ce se sfîrșește în R doar.
Cin' să i-o ducă? Ia să văd:
Să fie Perrenet de la Barre
Ce, cînd va da, umblînd hoinar,
De lelea mea cu ochi spanchii,
Să-i spuie făr' prea mult habar:
„Tălanîto, de unde-mi vii?“*

BALADA LUI VILLON
CĂTRE IBOVNICA SA

Mîndrețe calpă ce mă ții avere,
Cumplit de rea, fățarnice odor,
Iubirea ta mai cruntă decît fier e,
Te pot numi pieirii mele sor;
Otravă dulce, leac ucigător,
Truție ce duci oameni la pierzare,
Chip fără milă, au legile nu vor,
Făr' a scădea, s-ajuți pe cel ce n-are?

*Mai bine mă duceam aiuri a cere
Ajutorare, cum eram dator;
Aș huzuri și astăzi în plăcere,
Pe cînd așa-n rușine fug de zor:
„Pe el! Pe el!“ Cu toții mă-mpresor.
Și ce? Muri-voi făr' de apărare?
Cînd mila vrea, dintru al ei izvor,
Făr' a scădea, s-ajută pe cel ce n-are.*

*Un timp va fi cînd orice vlagă pierе,
Se trece trupul tău înfloritor;
Aș rîde-atunci, dac-aș mai fi-n putere,
Dar, vai, abia mișca-voi din picior,
Bătrîn eu; tu urîtă-ngrozitor!
Ci bea din plin cît bați ulița mare,
Dar ca să cruți durere tuturor,
Făr' a scădea, s-ajută pe cel ce n-are.*

ÎNCHINARE

*Stăpîne, tu, mai mare peste dor,
N-aș vrea de loc să-ți fiu cu supărare,
Dar drept e, pe Isus Mîntuitor,
Făr' a scădea, s-ajută pe cel ce n-are.*

LXXXIV

Jar lui Ythier, neguțător,
 Cui i-am lăsat, data trecută
 Un junghi, îi dau, s-o puie-n hor,
 O doină-n zece vierși bătută,
 Și-un De profundis, pe lăută,
 La dragostele-i de demult,
 De care gura mea stă mută,
 Căci altfel m-ar urî prea mult.

CÎNTEC SAU MAI CURÎND RONDEL

*, Moarte, fii îndurătoare,
Ce mi-ai lăsat dorul pustiu,
Și tot nesătulă te știu,
Cît timp nu mă ții în lîngoare.
De-atunci n-am umbră nici răcoare.
Dar ce-ți păsa de caldu-i viu,
O, Moarte?*

*În amîndoi un suflet moare,
Și de s-a dus, nu pot să fiu,
Nici să vuez, fără a fi viu,
Ca lucrurile, fără boare,
O, Moarte!*

LXXXV

*șijderi, lui Jehan cel Cornut
Un alt plocon voiesc a-i da,
Căci de-ajutor mult mi-a stătut
La grea nevoie și-angara:
De aceea las în seama sa
Grădina ce Pierre Bobignon
Mi-a arendat-o, spre-a dura
La ea o ușă și un slon.*

LXXXVI

*Din lipsa unei uși pierdui
O gresie și-o coșorâie.
Nici zece șoimi, nu opt, destui
N-ar fi să-mi prindă-o păsăruie.
Conacu-i bun, de-l bați în cuie;
Drept scut la poartă, pus-am napul.
Nu fericesc pe cel al cui e:
Și „Noapte cruntă!“ Și „Jos capul!“*

LXXXVII

*Așijderi, fiindcă femeia
Jupînului Pierre Saint Amant
(Pentru păcatul ei, de-aceea,
S-o ierte Domnul de alean!),
M-a socotit un biet golan,
Îi las o Iapă îndestulă
În schimbul Calului Bălan,
Și-un Asin Roșu-n loc de Mulă*

LXXXVIII

*Aşijderi, dau lui pan Denis
Hesselin, de-aici boier haleà,
Paispre'ce buţi, vin de Aulnis,
De la Turgis, pe seama mea.
Cum, de le-ar da de fund, şi-ar bea
Şi minte şi înţelepciune,
Turnaţi-i apă în ulcea,
Căci vinul case mari răpune.*

LXXXIX

*Iar pe vechilul meu, jupîn
Guillaume Charruau, îl dăruesc,
Deşi misit e şi stăpîn,
C-un junghi... De teacă nu vorbesc.
Avea-va şi un zlot crăesc,
Spre-a-şi ghiştui punga de sîrg,
Din dijmele ce se plătesc
Pe şleaul care duce-n tîrg.*

XC

Și iar, județul meu Fournier
Avea-va pentru ostenele,
(De a-l crîța ușor îmi e!)
Din punga mea patru ciupele,
Căci m-a scăpat din mari belele,
Pe drept (mi-e martur Dumnezeu!)
Precum au fost aflate ele:
La bun drept, meșteșugul său!

XCI

Așijderi, jupînului Jaques
Raguier îi dărui Marea Oală.
Doar să plătească un pitac,
De-ar fi să vîndă biata țoală
În care-și ține gaiba goală,
Spre-a merge făr' de braci, pășin,
În zori de ziuă, cînd se scoală,
La crîșma Rodului de Pin.

XCII

*Aşijderi, zic de Mereboeuf şi
De Nicolas de Louviers, pe cari
Cu vaci şi boi n-oi dărui,
Căci nu-s văcari şi nici boari,
Ci vânători şi oameni mari
(Nu credeţi că-mi bat joc acú!),
Ce prind răţuşte şi sitari
La crîşma văduvei Machecoue.*

XCIII

*Şi-aşa, Robin Turgis poştească
La mine, 'l voi plăti pe loc;
Deşi, ca gazda să-mi găsească,
Ar fi mai mult decît prooroc.
Drept de pîrgar îi las — noroc
Ce-l am, ca neaoş din Paris;
Iar de grăesc ca din alt loc
Două cocoane m-au deprins.*

XCIV

*Frumoase sînt și desfătate,
 Și sînt de loc din Sîn-Genunche,
 Spre Sînt-Ilianul din Oftate,
 La cap de țară, nu-ș' pe unde.
 Dar n-am să spun anume unde
 Își petrec ele zilele:
 Nu-s așa prost și-mi voi ascunde,
 Pe legea mea, iubirile.*

XCV

*Și iar, lui Jehan Raguier îi dau
 Ce-i strajă-ntre cei Doisprezece,
 Cît timp trăi-va, așa vreau,
 Un balmeș, zilnic, să mi-l sece,
 Și-ntr-însul botul să și-l plece,
 Luat de pe masa lui Bailly;
 Să bea-n Spurcata apă rece,
 Căci la mîncat nu șovăi.*

XCVI

*Și iar Caraghios-Bașei. Ias
Un caraghios, Michault du Four,
Ce spune vorbe de mult haz,
Și cîntă „Dulce-al meu huzur!“
I-l dau zicîndu-i: „Bun ogur!“
Ce mai! Cînd e băut un pic,
E-un măscărici făr' de cusur:
Haz are sau n-are nimic.*

XCVII

*Iar străjilor din Două Sute
Ce fac cîstitul lor aret,
Și-s blînde și bine crescute,
Denis Richier și Jehan Vallette,
Le dărui cîte-un lung șiret,
Să-l lege după comănace;
Celor pedeștri zic: Helbet!
Căci celorlalți n-am ce le face.*

XCVIII

*Iar de iznoavă, lui Perrenet
(Am zis Copilul de la Barre),
Fiindcă dalb și mîndru e,
Pe scutul lui îi pun, în dar,
Trei pietre netede de zar,
Și-un joc frumos de cărțicele.
Dar ce! de-l prind cu pîrțuri iar,
Am să-i mai dau și friguri rele.*

XCIX

*Așijderi, nu voi ca Chollet
Să taie, sape, netezească,
Nici să-mpreune doagele;
Ci sculele să-și dăruească
În schimb pe-o sabie frîncească,
Păstrîndu-și, însă, maiul mic:
Deși încep să-l plictisească,
Bătăile îi plac un pic.*

C

*Aşijderi, mai dau Lupului,
 Om vrednic şi bun negustor,
 Fiindcă e firav şi şui,
 Iar Chollet nu-i sîrguitor,
 Un căţelandru vînător
 Ce n-o să lase-un pui pe cale,
 Şi-un lung tîmbar ascunzător,
 Ca să-l ferească de priveale.*

CI

*Şi iar, Măestrului Dulgher
 Dau cuie o sută, cu codiţe
 Şi căpăţîne de ghimber;
 Nu spre-a-njgheba nişte chichiţe,
 Ci spre-a-ncheia buci şi momiţe,
 Şi-a coase şunci şi cartaboaze,
 Pîn' laptele-o sui la fiţe,
 Şi sîngele-o cădea în boaze.*

CII

*Iar căpitanului Jehan Rou,
Lui și arcașilor săi tari,
Las șase capete de lup
(Ce nu e carne de porcari),
Prinși de zăvozi de măcelari,
Și coapte-ntr-o poșircă-acrie:
Pentru gustări atît de rari,
Poți săvîrși și-o tâlhărie.*

CIII

*E carne oarecum mai grea
Decît e plută, puș și pană.
Și într-un cort o poți ținea;
Și-i bună-n oaste, la catană.
Dac-ar fi prinși într-o capcană,
Și-acești zăvozi n-ar ști vîna,
Poftesc să se-nfășoare-n blană,
Eu ce-s tabac de seama mea.*

CIV

*Aşijderi lui Robin Trascaille,
 Ce-n slujbă bine s-a-nchelbat
 (Ca pitpalacul nu-umblă-ncai,
 Ci pe roib mare şi-ncălat!),
 Îi dau un chiup de la tarhat,
 Pe care nu cutez să-l iau:
 Va duce casă, minunat,
 Căci alte nu-i mai trebuiau.*

CV

*Aşijderi, lui Perrot Girart,
 Bărbier din Bourg-la-Reine, a mînă
 Dau două tasuri şi-un fierbar,
 Căci mult pentru cîştig se-nfrîă.
 Sînt şase ani de cînd, pe-o rîină,
 În hanul lui, dintr-un porc gras,
 M-a ospătat o săptămînă,
 Cu stareţa de la Pourras.*

CVI

*Și iar, la Frații Cerșitori,
 La Cuvioase și Blajine,
 De la Paris cât și de-aiuri,
 (Tot haramini și haramine!),
 Călugărești și grase cine
 Închinu-le, și turte moi,
 Ca, sub pologuri, să suspine
 Vorbind de viața de apoi.*

CVII

*Cel ce le dă nu-s numai eu,
 Ci multe mume de copii;
 Așa-i menește Dumnezeu
 Să sufere amaruri mii.
 Au de trăit ca oameni vii,
 Chiar și-n Paris, săracii frați!
 De ei cumetrelor drag li-i!
 Dar ei iubesc și pe bărbați.*

CVIII

*Oricât a vrut Jehan de Poullieu
Să-i dea de gol, et reliqua,
Față de toți, n-avu-ncotro,
Silit fu a se lepăda.*

*Jupînul Jehan de Mehun rîdea
De ei; Mathieu, la rîndul său:
Dar să cinstim ce cinstit-a
Biserica lui Dumnezeu.*

CIX

*Ca sluga lor supunu-mă,
În tot ce fac și am a zice,
Spre a-i cinsti din inimă
Și-a-i asculta fără' a-i deszice.
Nebunul doar le afle price,
Căci singuri sau la propovadă,
Sau altfel, nu se cade-aice
Ca oamenii să-i ia la sfadă.*

CX

*Aşijderi, dau fratelui Baude
De la Carmel din mînăstire,
De îndrăzneţ şi vesel rod,
Un coif şi două mari satîre,
Ca De Tusca şi-a sa oştire
Să nu-i răpească turturica.
Bătrîn e: dacă-şi face fire,
E dracul gol, şi alt nimica.*

CXI

*Aşijderi, fiindcă Pecetarul
Mult şterc de muşte-a mestecat,
Fiind el om de seamă, darul
Lui e-o pecete cu scuipat.
Şi-ajungă degetul lui lat,
Ca bine să pecetluiască.
Zic: cel de la-al vlădicii sfat.
De alţii Domnul să grijească.*

CXII

*Cît despre globnicii boieri,
În pod la mine avea-vor sală.
Cei ce-s cu trînji și-nvîrtoșeri
Avea-vor jilțul lor cu oală:
Doar pe Macée, mica marghioală,
Ce m-a lăsat făr' de curea,
Globească-mi-o s-o lase goală:
E doar o pațachină rea.*

CXIII

*Și iar, jupînului Françoys
Judecător, de la Vacquerie,
Un grumăjer înalt i-oi da,
Dar totuși, făr' de-argintărie,
Căci, cînd intră-n cavalerie,
Mi-l drăcui pe sfîntul Gheorghe.
N-aude unul să nu fie
Nebun de rîs de-a sale vorbe.*

CXIV

*Și iar, lui jupîn Jehan Laurens,
 Cu-atît de roșii ochii mici,
 Dintr-al părinților deșanț
 Ce-au supt din tîlvuri și barilci,
 Îi las un dos de bernevici,
 Să-l șteargă pururi fără-a-l rumpe.
 De-ar fi dintre arhivlădici,
 I-aș da atlazuri, dar sînt scumpe.*

CXV

*Și iar, jupînului Cotart,
 În dicastérie jude-al meu,
 Îi datoram o grivnă, chiar
 Intr-acest ceas bag seama eu,
 Cînd mă pîrî Denise prea rău
 Zicînd că o aș fi hulit:
 Ca sufletu-i la Dumnezeu
 Să meargă, o rugă-am izvodit.*

BALADĂ ȘI RUGĂ

P

ărinte Noe, cel ce ai pus viața,
Și Lot, tu cel în stîncă îmbătat,
Ce din Iubire, care-ncurcă ița,
De chiar fetele tale te-ai legat,
(Nu voi să-ți fac din asta un păcat!).
Arhitriclin, cu măiestritu-ți dar:
Suiți-mi-l tustrei, vă rog plecat,
Pe bunul, răposatul Jehan Cotart!

*Căci se trăgea din mîndra voastră viță,
El care bea străvechi și vin curat;
Și de n-avea lescaie-n punguliță,
În trasul la măsea era-mpărat.
Din mîină oala nu ți-ar fi lăsat,
Căci doar în băutură afla har.
Cinstite fețe, faceți-l scăpat
Pe bunul, răposatul Jehan Cotart!*

*Pe două cărării, ca omul criță,
Văzutu-l-am adese pe-nnoptat;
Cîndva și-a scos, țin minte, o corniță,
Pe-un raft de măcelar cînd a picat.
Puteai să umbli lumea-n lung și-n lat,
Sugaci măreț ca dumnealui mai rar!
Deschideți-i căci, parcă, a sunat
Preabunul, răposatul Jehan Cotart.*

ÎNCHINARE

*El, măre, 'n gura lui n-avea scuipat.
Mereu striga: „Aleii, mă arde iar!“
Dar setea nu și-o stinse niciodat'
Preabunul, răposatul Jehan Cotart.*

CXVI

Jar, vrere-aş ca Germain de Merle
 Să ție schimbul meu de bani,
 Căci dragu-mi-i să schimb la el,
 Numai să dea bani buni pe bani,
 Fie-n străini, fie-n căseani:
 Un înger pe doi îngeraşi
 Şi pe-o para trei gologani:
 Iubeţii cate-a fi gingaşi.

CXVII

*Aşijderi, am aflat pe drum,
Că cei trei bieţi orfani ai mei
Au tot crescut şi-s mari acum
Şi că n-au capete de miei.
Nici că mai sînt copii ca ei,
Nici mai dibaci în renghiuri bune.
Pe breasla sfîntului Matei,
Junia lor e-nţelepciune!*

CXVIII

*Ci voi să-i dau la-nvăţătură.
Dar unde? La jupîn Richier.
Bucoavna-i grea peste măsură:
N-aş vrea să-i supăr, purure.
Vor şti de rost (mai bine e!)
Ave salus, tibi decus.
Mai mult să-nveţe n-au de ce:
Tot cărturarii nu-s prea sus.*

CXIX

*Atîta-nvețe și-apoi ho!
Mai mult nu le-aș îngădui.
Cît despre Crez, n-am încotro,
Prea greu e pentru-atari copii.
Tîmbaru-n două mi-l sfîșii
Și voi să vînd o jumătate,
Ca să le cumpăr saralii:
Cei juni poftesc la dulci bucate.*

CXX

*Și-n bune sfaturi pedepsiți
Să fie, oricîte-ar fi să pată,
Cu cușmele pe ochi, snopiți,
Și degetele prinse-n bată;
Smeriți spre cine la ei cată,
Zicînd: „Hei? Ce? A fost ceva?”
Și-or zice oamenii de-ndată:
„Copii de-aceștia ca mai ba!”*

CX XI

*Așijderi, diecii mei săracii,
Căroră dreptul li-l lăsai
(Frumoși copii, dreptți ca haracii!),
Văzîndu-i, iarăși mă-ndurai
De ei și nu mi-l ridicai:
Drept bun, ca cum în palmă-ar fi,
Ce-alt'dată li-l încredințai
Pe casa lui Guillaume Gueuldry.*

CX XII

*Deși sînt tineri și vigani,
Ei n-au nimica ce nu-mi place.
În treizeci, patruzeci de ani,
Cu totu-ntr-alții s-or preface.
Nebun e cel ce nu le place: .
Sînt prea frumoși copii și rari.
Și cine nu dă-n ei rău face:
Așa cresc doar copiii mari.*

CXXIII

*Stipendiul celor Optsș'ce Dieci
Avea-vor (voi să lise-ndrepte!)
Căci ei nu dorm ca lilioci
Ce-s trei luni fără' să se deștepte.
Doar somnul trist e și nedrept e
Care desfată-n tinerețe,
Făcînd apoi pe om s-aștepte,
În loc să doarmă,-n bătrînețe.*

CXXIV

*Deci scris-am dascălului lor
Scrisori asemeni și perechi:
Rugi pentru binefăcător,
Să-nalțe, au tragă-i de urechi.
Ci mulți se miră cum, din vechi,
Mă plec spre ei cu-atîta dor.
Dar, jur pe praznic și priveghi:
Nicicînd văzui mamele lor.*

CXXV

*Și iar, dau lui Michault Culdoue,
 Cum și lui pan Charlot Taranne,
 Parale-o sută: 'Ntreabă acù
 De unde? Ia, din cer, taman!
 Și niște botfori de saftian,
 Atît căpută cît pîngea,
 Doar să se-nchine către Jehanne
 Sau altă poamă ca și ea.*

CXXVI

*Și iar, domnului de Grigny
 Cui i-am dat Hraiștea, 'ntr-aceste
 Îi las și Turnul de Billy.
 Dacă, din uși și din fereste,
 Una-n picioare nu mai este,
 Să pună totu-n rînd, la loc;
 Să facă bani, să nu adeste:
 Îmi trebue, și n-are de loc.*

CXXVII

*Aşijderi, lui Thibault d'la Garde...
(Thibault? Mint! Se numeşte Jehan.)
Ce pot să-i dau să nu mă ard?
Destul pierdut-am acest an;
Barilca! Da, pe legea mea!
Genevoys e, însă, mai ghijan,
Şi e beţiv mai coşcogea.*

CXXVIII

*Aşijderi, dau lui Basannier,
Ce-i logofăt şi armăşel,
Plin de garoaşe un paner
De la jupîn Jehan de Ruel,
De la Mautaint, de la Rosnel,
Şi, cu podoaba florilor,
Slujească blînd şi sprintenel
Pe-Ostaşul lui sîn-Hristofoar,*

CXXIX

*Cui acest cîntec dăruiesc
Spre mîndra-i doamnă-a preamări.
Că dragostele nu plătesc
Pe toți la fel, nu te uimi,
Căci la gerid o dobîndi,
La Regnier, craiul de Sichil,
Cînd mult făcînd, pușin vorbi,
Cum n-au fapt Ector nici Troil.*

BALADA PE CARE VILLON O DETE
UNUI CAVALER ÎNSURAT DE CURÎND,
SPRE A O ÎNCHINA SOȚIEI SALE, DE
EL DOBÎNDITE CU SPADA

J

*n faptul zilei, șoimul cînd se bate,
Mînat de dor și-n mîndra lege-a lui,
Învingător, în țreamăt lung se zbate,
Și vine-n preajma dragii păsăruî.
Aș vrea să-ți dau (cu rîvna mă-ntrecui),
Tot ce îndrăgostiților le sună,
(Așa cum scrie-n cartea Dorului);
Și iată de ce sîntem împreună.*

*Slăpîna mea vci fi, după dreptate:
Cu totul pîn' la moarte mă supui;
Sfînt laur ce mă aperi de păcate,
Măslin curat în care-amarul nu-i!
Ci cugetul mă-ndeamnă (ale cui
Indemnuri cu-ale mele se adună),
Să te slujesc, așa cum începui;
Și iată de ce sîntem împreună.*

*Iar cînd restriștea-n sufletu-mi s-abate
Din soartea ce ades e-un fum hai-hui,
De ochii tăi tot răul spulberat e,
Precum de vînt e fumul din cățui.
Așa nu pierd grăuntele ce pui
În cîmpul tău, căci rodul mă răzbună,
Și drumul va să-l ar și să-l despui;
Și iată de ce sîntem împreună.*

INCHINARE

*Domniță, ascultă tot ce am să-ți spui:
Că inimile noastre depreună
Vor fi de-a pururi. Doar atîta vrui;
Și iată de ce sîntem împreună.*

CXXX

șijderi lui pan Jehan Perdrier
Nimic, nici lui Françoys, al său frate,
Vrînd să-mi ajute purure
Și dintr-al lor să-mi facă parte;
Deși Françoys, ce-al meu fîrtat e,
Cu limbi de foc, arzînde-n gît,
Mai nevoit, mai pe rugate,
La Bourges, rău foarte m-a pîrît.

CXXXI

*M-am dus, deci, la Taillevant, să văd
Ce zice glava „De friptură”,
De-a rîndu, 'n faţă şi-ndărăt,
Ce nu grăieşte saramură.
Macarie, însă, ce-n făptură,
A fript un drac cu păr cu tot,
Ca să-i miroase a arsură,
Mi-a scris aici dichisul tot.*

BALADĂ

In săricică roșă, 'n șar pietros,
În var nestins, salitru și-apă vie,
În plumb topit, spre-a le răzbi vîrtos
În său și-n smoală stinse în leșie
Făcută din pișat și scîrnăvie,
În lăuturi de gaibe cu jupéle,
În răzături de tălpi și vechi obiele,
În crow de-aspide, 'n ierburi ucigașe,
În fiere de bursuc, de lup, de helge
Să fie fripte-aceste limbi pizmașe!

*În creieri de motan, la-nnot fricos,
Lai și bătrîn, fără dinte în gingie,
Sau de zăvod, de tot atît folos,
Turbat în bale și-n veninoșie,
În spumă de catîrcă-belalie,
Tăiată de-a-măruntu din sîmcele,
În ape-n care-și bagă bot și piele
Guzgani, broscoi și lighioi vrăjmașe,
Șopîrle, șerpi și alte păsărele,
Să fie fripte-aceste limbi vrăjmașe!*

*În viu-argint, pe mîini primejdios.
Și-ntr-un buric de sălămîzdră vie,
În sînge-ntins pe scîndurele, jos,
Pe la bărbieri, cînd luna plină-nvie:
Una e neagră, alta prăzulie;
În carchini, trînji și-n căzile acele
În care doici își moaie-a lor fășcele;*

*În spălături de fete drăgălașe,
(Cin' nu pricepe n-a urmat la ele)
Să fie fripte-aceste limbi pizmașe!*

ÎNCHINARE

*Mări, trece toate-aceste bucățele,
De n-ai cumva saci, site și rețele,
Prin fundu-unei izmene buclucașe;
Dar, mai întâi, în scîrnă de purcele
Să fie fripte-aceste limbi pizmașe!*

CXXXII

Jar lui jupîn Andry Courault,
 Răspunsul lui Gontier-i detei:
Tiranului de sus-colò,
Acestuia nimic nu-i cei.
'Nțeleptul nu vrea să te iei
Cu-un domn la harță, tu sărac,
Ca să nu-ntindă mrejele-i,
Și să nu-i cazi apoi în sac.

CXXXIII

*Gontier e singur, nu mă tem,
Și nici cît mine de bogat e;
În sfada, îns', unde sîntem,
Laudă-a sa meserătate!
Sărac pe vară, pe iernate!
Și fericire socotește
Acele ce-s năpăști curate.
Ia să vedem! Cine greșește?*

BALADA CE S-A NUMIT
„RĂSPUNS LUI FRANC-GONTIER“

P e moale puș întins, un gras egumen,
La foc, în bine căptușită-odaie,
Și, lângă el, cu obrăjorul rumen,
Cocoană albă, dulce și bălaie;
Bînd zi și noapte vinul din pîrnaie,
Cu gluma, cu hîrjoana, cu fîiorul,
Și goi, ca să-și răsfețe trupușorul,
I-am oblicit prin borta din părete;
Atunci mi-am zis că spre a stinge dorul,
Comoară nu-i ca traiul pe-ndelete.

*Cînd Franc-Gontier și soața sa Elina
Ar fi gustat aceste dulci gulaie,
Pe ceața, arpagicul cu pricina,
N-ar fi dat un dărab de pîine laie.
Tot cașul lor și scrobul din tigaie
Nu fac un ai, o spun cu binișorul:
Se laudă că-au drept culcuș răzorul?
Nu e mai bun un pat cu late spete?
Ce zici? Mai faci pe nemulțămitorul?
Comoară nu-i ca traiul pe-ndelete.*

*Din orz, ovăz se țin, cu grumbă pîine,
Și beau tot anul apă din pîraie.
Cu-acest ghelir, de astăzi pînă mîine
A păsărilor mare hărmălaie
Nu m-ar ținea, nici ziua pe văpaie.
Desfete-se, pe legea mea, păstorul,*

*Elina lui cu el, privind bujorul:
Nu-mi pasă dacă vor să se desfete;
Dar, orice-ar fi de cei ce fac ogorul,
Comoară nu-i ca traiul pe-ndelete.*

ÎNCHINARE

*Tu, mare, pune-n armonie horul,
Eu, însă (pică nimeni nu-mi arete!),
De mic copil am auzit soborul:
Comoară nu-i ca traiul pe-ndelete.*

F

CXXXIV

*iindcă cunoaște Biblia,
Las domnișoarei de Bruyères
Să-nvețe Evanghelia
Pe toate ale sale veri;
Spre-a scoate-aceste dulci muieri,
Cu rostul atît de subțire,
Afară dintru cimiteri:
Prea bine în Tîrgul de Fire.*

Leși se țin drept limbi alese,
Florentine, venețiance,
Destul spre-a fi-n solii trimese,
Și chiar acele vechi dvoreance;
De-ar fi lombarde sau rîmleance,
Sau ghenoveance, o spun deschis,
Din Piemont, din Alpi munteance:
Nu-i grai frumos ca la Paris.

*Că-n graiuri mîndre-s meşteresc,
Se zice de napolitance;
Şi ce de vorbe ştiu să ţese
Nemţoaice ca şi prusiance!
De-ar fi grecoaice, eghipteance,
Din unguri, sau de unde mi-s,
Ispance, ca şi catalance:
Nu-i grai frumos ca la Paris.*

*Britance, şviţere, adese
Nu ştiu nimic, nici tolosance;
De pe pod, două pescărese
Le-ar pune repede sub lance;
Sau englezoaice şi normance
(De multe locuri voi fi zis?),
Ca şi picarde orăşance:
Nu-i grai frumos ca la Paris.*

INCHINARE

*Mări, doamnelor parisiance
Cunune cuvenite li-s;
Zică-se-orice de italiance:
Nu-i grai frumos ca la Paris.*

CXXXV

*ezi două, trei, stînd, pare-mi-se,
Pe faldul poalei hainei lor,
Prin mînăstiri, prin paraclise.
Vin' lîngă ele binișor:
Macrovie, vei ști-o dor,
Niciicînd grăi așa cuminte;
Ascultă, prinde-un grai din zbor:
Sînt tot alese-nvățămintе.*

CXXXVI

*Aşijderi, muntelui Montmartre
Ce este-un foarte vechi troian,
Îi dau şi îi adaug altul
Zis muntele Valerian,
Şi încă un pătrar de an
Din cei prin hagialîc iertaţi:
Va merge-atunci orice hristian
La schitul unde nu-s bărbaţi.*

CXXXVII

*Iar cămăraşi şi chelăriţe
De case mari, de bune fapte,
Facă plăcinte şi turtiţe,
Şi tămbălău în miez de noapte.
Opt vedre sînt nimic, nu şapte!
Cît dorm cocoana şi boiarul:
Apoi am să le-aduc, în şoapte,
Aminte jocul de-a măgarul.*

CXXXVIII

*Aşijderi, fetelor miloase
Ce au părinţi şi bunicuţe,
Păcat, nu le pot da prinoase,
Căci am dat tot la slujnicuţe.
Ci mulţămirea să şi-o cruţe
Gîndindu-se ce dumicaţi
Mănîncă fetele drăguţe
Ce-şi pierd viaţa printre Fraţi.*

CXXXIX

*La Fraţi şi la ieromonaşi,
Deşi duc trai greu şi săcret,
Totuşi belşug au ei aşaşi,
De care tînjesc ele biet'.
Mi-s martore Jaqueline, Perrette
Şi Isabeau ce zice: „Caţ!”
Atît li-i dor de berechet,
Că ei abia pot fi certaţi.*

CXL

*Aşijderi, Margăi celei Grase,
Prea dulce chip şi-nfăţişare
(Pe legea mea, sfinte Hristoase!),
Şi cuvioasă la purtare...
Mi-e dragă ea, nevoie mare,
Şi eu i-s ei, ce dulce saţi e:
Cine-ar afla-o, din tîmplare,
Cetească-i această oraţie.*

BALADA LUI VILLON ȘI A MARGĂII
CELEI GRASE

Dac-o slujesc pe mîndra-atît de bine,
Să nu mă credeți minte scăpătată!
Ea are nuri și haruri dulci în sine,
De dragul ei încing și scut și spată;
Cînd vin bărbați, înșfac o oală-ndată,
Plec după vin fără' multă tevatură;
Le-aduc caș, pîine, poame, băutură.
Sînt buni de plată, îi îndemn cu graiul:
„Mai dați pe-aici cînd veți mai fi-n căldură,
În hanul unde ne petrecem traiul!“

*Dar, mai pe urmă, dacă Marga vine
Acasă fără bani, se-ntîmplă lată;
S-o văd nu pot, un foc îmi arde-n vine,
Îi iau pieptar și rochie și bată,
Spunîndu-i că le voi ținea în plată.
Își pune mîna-n șold cu-o-njurătură,
Și jură pe Hristos și pe Scriptură
Că va fi ba. Atunci apuc vătraiul,
Pe nas îi fac o mare jălitură,
În hanul unde ne petrecem traiul.*

*Cînd ne-mpăcăm, dă drumu-unei ...ine
Mai pline ca o bubă-nveninată;
Rîzînd își pune mîna peste mine,
Zicîndu-mi „Gogu“, 'mi dă peste gionată.
Beți amîndoi, dormim ca o covată,
Și-n zori de zi, cînd pîntecu-i susură,
Mă-ncalecă, să nu-i fac smintitură:*

*Sub ea icnesc, parc-aş fi frînt cu maini;
Şi lat rămîn de-atîta calcavură,
În hanul unde ne petrecem traiul.*

INCHINARE

*Vînt, ploaie, ger, îmi pică para-n gură.
Sînt desrînat, mi-e dragă-o paceaură.
Care-i mai breaz? Sîntem, ca pe măsură,
De-o seamă amîndoi: după om, straiul!
Lătură ne-am ales, avem lătură,
Şi cînte nu-ndurăm, ea nu ne-ndură
În hanul unde ne petrecem traiul.*

CXLI

Jar Marion-Idolul avea-va,
 Și Jehanne cea mare din Britania,
 Să ție-obștească școală aiavea,
 Unde școlari facă predania.
 Loc nu-i să-ntindă petrecania,
 De nu-ntre gratii doar, la Mehun.
 De care zic: „Degeaba dania,
 Când lucrul la nimic nu-i bun!”

CXLII

*Aşijderi lui Noël Jolis
Eu altceva nu-i dăruiesc
Afar' de-o mîină de măcriş
Din curtea mea; i-o hărăzesc.
Bătaia e un dar ceresc
De care nimeni trist n-ar fi.
Un vlog de beţe-i rînduiesc
Din mîna lui jupîn Henry.*

CXLIII

*Aşijderi, n-aş şti ce să las
Ca danii bietelor spitale.
Palavre-aici n-au nici un haz:
Sărmanii au destule boale.
Le duc toţi ce mai au prin oale.
La Cerşitori mi-am dat gîscanul.
Le-oi da, atunci, oasele sale:
La mărunţi oameni, mărunţ banul!*

CXLIV

*Iar bărbierului meu care
Numește-se Colin Galerne,
Îi dau un sloi de gheață mare...
Luat de unde? De pe Marnă!
Ca să petreacă-n tihnă-o iarnă.
Lîngă stomah să-l ție bine.
Și dac-astfel o să-și aștearnă,
Îi va fi cald iarna ce vine.*

CXLV

*Nimic Copiilor Găsiți;
Pierduții, însă, se cuvine
Pe drept să fie procopsiți
De Marion-Idolul la sine.
Cîteva sfaturi de la mine
Le voi ceti, ce nu sînt multe.
Deschiză-și numai capul bine:
Cele din urmă-s! Deci, asculte!*

FRUMOASA LUI VILLON ÎNVĂȚĂTURĂ
CĂTRE COPIII PIERDUȚI

F

eții mei, pierdeți cele mai
Frumoase flori de pălărie:
Dieci, fiind de carte scai,
Cînd Ruel sau Montpipeau vă-mbie,
Păstrați-vă pielița vie,
Căci zbenguindu-se pe-aci,
Și alt județ crezînd să-i vie,
Colin de Cayeux o păți.

*Doar nu-i un joc de trei parale
Cel unde trup și suflet vine;
De pierzi, te poți topi de jale,
Tot mori în spaimă și-n rușine.
Iar de câștigi, nu duci la tine
Pe Dido, crăiasa măreață...
Căci omul e nebun de-a bine
Pe te miri ce jucînd o viață.*

*Ci fiecare să-nțeleagă!
Se zice, și-i adevărat:
Orice pomană se bea-ntreagă,
În luncă vara, iarna-n sat.
Voi bani nu puneți la păstrat,
Ci-i risipiți pe toți, cu vraful:
Pe cine l-ați văzut bogat?
De bani furați s-alege praful!*

BALADĂ DE BUNĂ ÎNVĂȚĂTURĂ

F

*ii vînzător de iertăciuni,
Coșcar, la zaruri încercat,
Sau calpuzan, ars pe tăciuni
Vei pătimi ca vinovat,
Hain, de lege lepădat;
Fii lotru, fură, te-ncumete:
Unde e tot ce-ai cîștigat?
Numai în cîrciumi și la fete.*

*Doinește, rîzi, ia-te la trîntă,
Ca ghiuș, nebun, nerușinat;
Încurcă, păcălește, cîntă,
Și fă-n orașe și la sat
Măscări, comédii de bun sfat;
Joacă popice, cărți, hîrjete.
Se duce tot, o spun curat,
Numai în cîrciumi și la fete.*

*De-atîtea scîrbe te răzbuni?
Ară, cosește cîmp și prăt,
Țesală, crește cai, coluni,
Dacă nu ești cumva-nvățat;
Și de te-mpaci, vei fi bogat.
Dar, melițînd cînepa-n plete,
Nu duce lucrul ce-ai lucrat
Numai în cîrciumi și la fete.*

INCHINARE

*Ițari, ilic îngăitănăt,
Caftane și tot ce pînzet e,
Cărați, făcînd un greu păcat
Numai în cîrciumi și la fete.*

CXLVI

Cu voi grăiesc, soți de chiulhan,
 Ce-i bun la trup și rău la minte.
 Păziți-vă de duhu-avan
 Ce seacă morții în morminte:
 Feriți îngrozitoru-i dinte;
 Petreceți cât de bine știți,
 Dar aduceți-vă aminte
 Că ziua vine să muriți.

CXLVII

*Iar celor Cinci-sp'ce Douăzeci
(S-ar zice mai curînd Trei Sute!)
De la Paris, nu de-aiuri, deci,
Căci sufletu-mi spre ei ținut e,
Le dăruiesc, ca să le-ajute,
Făr' de toc, mari-mi ochelari,
Ca-n cimitir de-o parte mute
Pe cei cinstiți de la tîlhari.*

CXLVIII

*Acolo nu-i nici rîs, nici joc,
Degeaba le-a tot mers cu plinul,
Întinși în paturi cu polog,
Și-n burduhan turnîndu-și vinul;
Cu cheful, jocul și alinul,
Au petrecut, făr' să le-amîne.
Se trece-n lume tot seninul
Și doar păcatu-așa rămîne.*

CXLIX

*Cînd văd aici hîrcile-aceste
Ce bolnițele înțesară,
De toți a mers odată veste
Ca logofeți, chiar la Cămară;
Sau fură oameni de povară:
(Una și alta nu vă mire!)
Între vlădici și pierde-vară
N-aș ști să fac deosebire.*

CL

*Și cele care se-nchinau
Una spre alta în viață,
Din care unele domneau
Pe 'altele cu teama-n față,
Le văd într-o aceeaș ceață;
Grămadă, vraiște rămîn.
S-a dus domnia lor semeață:
Nu mai e slugă, nici stăpîn.*

CLI

*Sînt morți. Ia sufletele, Doamne!
Cît despre trupuri, putrezite!
De-ar fi fost ei boieri și doamne,
Gingaș și prea plăcut hrănite
Cu-orez, smîntînă și clătite,
Oasele lor au mers în hlei:
Nu le mai pasă de ispite.
Isuse, 'ndură-te de ei!*

CLII

*Făcui o doină la cei morți,
Și-acum aceasta o vestesc
La caimacami, curți, jilțuri, porți,
Ce nedreptatea prigonesc;
Căror, spre binele obștesc,
Le seacă vlaga-n mădulare:
De la părintele ceresc,
Cînd vor muri, aște iertare.*

CLIII

Și iar, nimic lui Jaques Cardon,
De seamă n-am ce să-i trimet:
(Nu fiindcă l-aș uita-n cotlon!)
Doar acest viers doinit încet.
De-ar fi pe-un glas cu „Marionnette”,
Scriș pentru Marion Piele-Lină,
Sau cu „Deschide-mi tu, Guillemette!”
La chef prea bine-ar fi să vină.

RONDEL

*a-ntorsul din temniță grea,
Cînd viața mai toată-mi lăsai,
Că soartea mă bîntuie mai,
Tu cugetă cît e de rea!
Deși, pe dreptate-mi părea
Că-amarnic o răscumpărai,
La-ntors!*

Și dacă se-nverșună ea,
Acum cînd de tot scăpătai,
Fă, Doamne, ca-n pajiști de rai
Răpitul meu suflet să stea,
La-ntors!

CLIV

Jar, las jupînului Lomer,
 Ca unul ce-s purces din zîină,
 De-a fi-ndrăgit (de fete-n păr
 Sau de femei cu balț de lînă,
 Nici mi-a trecut prin căpășînă!)
 Făr' să plătească nici un ban:
 Pe noapte la o sută țînă,
 În ciuda vajnicului dan.

CLV

Ibovnicilor lasu-le,
La căpătîi de plîns și-amar,
Cu doina lui Alain Chartier,
Un plin, frumos aghiazmatar,
Și-o rămurea de cocăzar,
Drept mătăuz, cu tot frunzetul,
Numai să zică un tropar
De sufletul lui Villon bietul.

CLVI

Așijderi lui jupîn James Jaques
Ce-adună-averi, îi las de-a buna
Să ia-n logodnă cîte-i plac;
Dar de nevestă? Pe nici una.
De dragul cui adună-ntr-una?
Numai de dragul alor săi.
Ce-a fost al scroaței, o țin una,
Pe drept rămîne la purcei.

CLVII

*Iar, fi-va Vornicul cel Mare
Ce-odat' m-a scos din datorii,
Drept mulțămită, fierar mare
Potcovind găște și scatii.
Trimetu-i aste nerozii,
Spre-a-și trece de urît, deși
Mai bine facă-le făclii,
Căci de cetit, s-ar plictisi.*

CLVIII

*Iar Căpitanului de Străji
Îi dau doi drăgălași peici:
Philebert și Marquet grasul, breji
Slujit-au foarte, la pripici,
Încă de când erau ei mici,
Pe starostele de fierari.
Vai, de-or fi dați afar' de-aici,
Desculți îmi vor umbla hoinari!*

CLIX

*Iar lui Chappelain căpîlna, iacă,
Mi-o las, de mică preoție,
Ce ține-o liturghie seacă,
Făr' de prea multă dăscălie.
I-aș fi lăsat și parohie,
Dar nu vrea sarcini și canoane;
La spovedanii nu se-mbie,
Decît de slujnici și cocoane.*

CLX

*Fiindcă-mi știe rostul bine,
Jehan de Calais, bărbat de seamă,
Ce nici că m-a văzut pe mine,
Și habar n-are cum mă cheamă,
În diata mea, de bună seamă,
De va afla niște cîrcale,
Îl las a face fără teamă
Orice i s-ar părea cu cale.*

CLXI

*A o-nsemna și tălmăci,
A o sfîrși și-a o descrie,
A o scădea și-a o mări,
A o tăia și-a o prescrie
Cu mîna-i și, de n-ar ști scrie,
A-i da un tîlc înțelepțesc,
Așa precum îi place sie:
La toate-acestea mă-nvoiesc.*

CLXII

*Cînd inși de care n-am știință
Din moarte-n viață-ar fi trecut,
Poftesc și-i dau îngăduință,
Ca rîndul să fie ținut,
Așa precum s-a prevăzut,
Să dea pomeana mea altui,
Făr-a și-o face sie-avut;
Mă bizui pe sufletul lui.*

CLXIII

*Și iar, poftesc să mi se-așadă
La Sainte-Avoie astrucătura.
Și pentru ca cu toți să-mi vadă
Nu trupul meu, ci doar trăsura,
Să mi se-nchiștie statura,
De n-ar fi scumpă foc cerneala.
Cît de mormînt? Nu-mi mai bat gura,
Căci prea ar încărca podeala.*

CLXIV

*Iar, vreau ca-n jurul gropii mele
Tot ce urmează să se-nșire,
Cu slove nu prea subțirele,
Făr' de pisanie-n zidire,
Ci din cărbuni sau tibișire,
Ca să n-o strice cu cevaș:
Și fi-va, poate, pomenire
De mine, ca de-un bun poznaș:*

EPITAF

ICI ZACE ADORMIT SUB PRAG.
RĂPUS C-UN ARC DE DOR ANUME,
UN MIC ÎNVĂȚĂCEL PRIBEAG,
FRANÇOYS VILLON CHEMAT PE NUME.

PĂMÎNT N-AVU O PALMĂ-N LUME,
ȘI DETE TOT, CUM BINE ȘTIȚI:
COȘ, MASĂ, CĂPRIORI, LEGUME.
IUBEȚI, C-UN VIERS SĂ-L PROHODIȚI!

VIERS ÎN CHIP DE RONDEL

Tu, Doamne, odihnește-l pre el,
Și-n sfîntă lumină-l desfată,
Ce, teafăr, n-a ținut vreodată
Nici blid, nici fir de pătrunjel.
Cu perii săi se purta chel,
Gol nap, cu coaja curățată.
Tu, Doamne, odihnește-l pre el.

*Mi-l duse Moartea frumușel,
Și-i arse-n spate o lopată,
Deși strigă: „Cer judecată!”
Cuvînt ce e cam prost de fel.
Tu, Doamne, odihnește-l pre el.*

CLXV

Lar, voi să sune cu cutremur
 Bătrînul clopot de cioaie,
 Deși sînt toți cuprinși de tremur
 Cînd sunetu-i în slăvi undoaie.
 Sunat-a multe mari războaie
 Din alte vremi, zic toți așa:
 De-au fost oșteni, de-au fost puhoaie,
 La glasul-i, răul înceta.

CLXVI

*La clopotari dau patru pite
Sau, de-i puțin, șase taman;
(Ca cei cu mari agonisite!)
Dar de-ale sfântului Ștefan.
Volant e om de tot sărman:
Va fi întâiul; cu asta-i ard
O săptămână de chiulhan.
Și cel'lalt? Hai! Jehan de la Garde.*

CLXVII

*Spre-a săvârși și-a drege toate,
Las epitropi împlinitori,
Cu care-i bine-a fi-n socoate,
Ce-s buni cu cei ce li-s datori.
De sine-și nu-s lăudători
Și au, mulțam, din ce trăi.
De toate fi-vor dregători.
Ci scrie: șase-ți voi numi.*

CLXVIII

*Unu-i jupîn Martin Bellefaye,
(Hotnog de făr'de legi e el.)
Și altul cine? Asta e!
Să mă gîndesc: pan Colombel.
De-i place și-i e drag nițel,
Va lua asupră-și ăst necaz.
Și celălalt? Michiel Jouvenel.
Pe-aceștia peste toate-i las.*

CLXIX

*Iar dacă-aceștia n-ar răbda
Al cheltuielilor ponos,
Sau cînd de tot s-ar lepăda,
Orînduiesc aci, mai jos,
Trei oameni de prea mult folos:
Phelip Brunel, velit sluger,
Și pe vecinul lui de jos
Ce e jupîn Jaques Raguier.*

CLXX

*Și altul e jupîn Jaques James;
Bărbați de treabă și de spor,
Vrînd să nu piară de haram,
Cu frică de A-tot-Țiitor.
Mai bine-ar pune dintr-al lor,
Decît să nu-mplinească toate.
Nici vor avea privilegietor:
Oricare facă cum socoate.*

CLXXI

*Iar zisul efor de diate
Nu va avea nici quid, nici quod,
Ci unui tînăr preot date
Vor fi, ce-i zic Thomas Tricot.
Dac-aș putea la cap s-o scot
C-un fleac, l-aș bea fără de milă!
Dac-ar juca în bile, tot
I-aș da o gaură de bilă.*

CLXXII

*În ce privește luminarul,
Pe Guillaume du Ru-l lăsaî.
De colțuri a purta sudarul
Pe epitropi însărcinaî.
Mă dor ca niciodată, vai,
Păr, gene, barbă, mădulare.
Mă prăpădesc. E timp tocmai
A cere tuturor iertare.*

BALADA PRIN CARE VILLON
CERE TUTUROR IERTARE

La frați, călugări și hagioi,
La Cerșitori și Cuvioase,
La derbedei și papugii,
La crai și la fete frumoase,
Purtînd cutnii și belacoase,
La domnișori stinși de oțtare,
Ce-ncalță-ușor cizme lucioase,
La toată lumea cer iertare.

*La fete ce-și scot sîni din ii
Spre-a trage cît mai mari țoloase,
La hoți ce-ațîță sfădălii,
La pehlivani cu boarfe roase,
La caraghioși și caraghioase
Ce ies șiraguri la plimbare,
La prichindei și la mucoase,
La toată lumea cer iertare.*

*Nu și dulăilor sanchii
Ce m-au făcut să rod coji groase
Și să le mestesc, zi de zi,
Încît nici baliga-mi miroase;
Le-aș trage ghiorțuri și pucioase,
Dar, cum șed jos, nu sînt în stare,
Deși, doar ca să n-am ponoase,
La toată lumea cer iertare.*

INCHINARE

*Să li se frîngă cele oase
Cu un măiug vîrtos și tare,
Și cu-un gîrbaci cu cozi pletoase,
La toată lumea cer iertare,*

BALADĂ SLUJIND DE ÎNCHEIERE

ci se-ncheie și sfîrșește

Al bietului Villon uric.

Dac-auziți cînd clopotește,

Veniți cu toții după dric,

În strai de roșu urșinic,

Căci (s-a jurat pe fudulii!)

Muri-n iubire mucenic,

Cînd fu să plece dintre vii.

*Și cred că nimeni nu glumește,
Căci fu gonit ca un calic
Din dragostele lui, cîinește;
Încît pe vale, pe colnic,
Nu-i mărăcine cît de mic
Pe care să nu stea-n fășii
Din poala lui cîte-un artic,
Cînd fu să plece dintre vii.*

*Căci așa e și se vădește:
Avea o treanță de nimic,
Cînd, prins într-ale morții clește,
Îl înțepa de dor un spic,
Mai ascuțit decît un ic,
Dînd ghes simțirii sale vii,
(De care lucru ce să zic?),
Cînd fu să plece dintre vii.*

ÎNCHINARE

*Doamne, ca șoimul de voinic,
Ce mai făcu atunci nu știi?
Dintr-un vechi vin sorbi un pic,
Cînd fu să plece dintre vii.*

EPISTOLĂ ÎN CHIP DE BALADĂ
CĂTRE PRIETENII SĂI

Ndu-rați-vă, 'ndurați-vă de mine,
Acum doar, prieteni dragi, m-auziți!
În groapă zac, și nu sub mărăcine,
Într-acest loc al celor surguniți;
Din sorți ce sînt de Domnu-ngăduiți.
Fetițe, feți, bătrîni și tinerei,
Jucînd, săltînd, cu salturi de viței,
Iuți ca săgeata, aprigi ca spinetul,
Gîtlejuri cu glas viu de clopoței,
Lăsa-veți voi aci pe Villon bietul?

*Doinași cîntînd fără canon, de sine,
Craidoni, în fapte, 'n zise iscușiți,
Ce risipiți bani calpi sau bătuți bine,
Bărbați de duh, puțin cam zăpăciți,
El moare-n acest timp, prea zăboviți.
Stihuitori măiestri de condei,
Cînd mort va fi, 'i veți face colăcei!
Ici fulgerul nu intră, nici nămetul:
De ziduri groase-ncins ca de curmei.
Lăsa-veți voi aci pe Villon bietul?*

*Veniți la el, în jalnica-i rușine,
Boieri ce sfert și dijmă nu plătiți,
De crai și de-mpărat nici unul ține,
Ci sînteți doar de Domnul biruiți:
Duminică și marți e-n post, să știți,
De-s dinții lui mai lungi ca la roștei,*

*După posmagi, nu după tăieței;
În mațe apă-i torn cu bulbucetul,
Culcat pe jos, fără masă, nici grindei.
Lăsa-veți voi aci pe Villon bietul?*

ÎNCHINARE

*Prieteni dragi, bătrâni și junicei,
Peceți și carte de iertare cei:
Luați-mă de-aici cu marașetul.
Așa se face doar între purcei,
Căci unde țipă unul, fug și ei.
Lăsa-veți voi aci pe Villon bietul?*

MUSTRARE SAU BALADĂ ÎN NUMELE
FORTUNEI

*Fortună fui de cărturari chemată,
Ce tu, Françoys, mă blestemi și-mi zici rea,
Tu, ce ești om de nici o judecată.
Mai buni ca tine pun la havalea,
Săraci ce sînt, și cară piatră grea!
Că duci o viață hîdă, te poți plînge?
Nu ești doar singur; inima nu-ți frînge.*

*Privește și vezi fapte ce făcui:
Eu am ucis și-am stins viteji destui;
Pe lângă ei, nimic ești tu, netotul;
Alină-te, cuvînt să nu mai spui.
Cu sfatul meu, Villon, îndură totul!*

*Pe împărați am fost înverșunată,
În timpul ce în urmă-mi se trecea:
Priam ucis și armia lui toată,
Nimic nu-i fu turn, bașcă și vîlcea;
Și Anival în urmă rămînea?
În Carhidon de moarte-l știui-atînge;
Pe Schipion Africanu-l știui stînge;
Pe Iulie Chesar în divan vîndui;
Și în Eghipt pe Pompei pierdui;
Și-n mare pe Iason trecînd de-a-nnotul;
Și-arsei și Rîmul cu rîmlenii lui.
Cu sfatul meu, Villon, îndură totul!*

*Alexandru ce-a scurs mult sînge-alt'dată,
Ce-a vrut să vază-a Găinușei stea,
Ființa-i fu de mine-nveninată;
Iar Alfasar pe flamura-i cădea
Trăsnit în cîmp. Aceasta-i toana mea.
Așa făcui și-așa mereu voi face:
Nici seamă, nci temei a da nu-mi place.
Pe Olofern, idolatrul năprui,
Iudita l-a ucis, ce-n somnul lui,
Cu junghiul l-a pătruns, călcîndu-i cortul;
Pe-Avesalom, ce? cînd fugea-l ținuî.
Cu sfatul meu, Villon, îndură totul!*

ÎNCHINARE

*Așa, Françoys, ascultă-mă ce-ți spui:
Dac-aș putea, 'n poșida Domnului,
Pe al-de voi v-aș despuia cu totul:
Că-n loc de-un rău, eu zece-aș vrea să pui.
Cu sfatul meu, Villon, îndură totul!*

BALADĂ DE BUN SFAT

Bărbați nerozi, lipsiți de-nțelepciune,
Neomenoși și fără de cunoștință,
Ieșiți din ori, beți de deșertăciune,
Proști apucați, plini de necunoștință,
Ce vă luptați cu toat-a voast' ființă
Spre-a vă supune morții-ngrozitoare
Din mișelie, vai, cum nu vă doare
De scârba ce v-aduce acum surgunul?
Voi nu vedeți cum omul tânăr moare
Jignind pe altul și răpindu-i bunul?

*Oricine vede-a sa înşelăciune,
Nu răzbunare, ci îngăduinţă;
Noi ştim că lumea asta e-o genune:
Pentru cei buni, scutiţi de uşurinţă,
A bate, a chinui, nu e ştiinţă,
A smulge, a lua cu mână prădătoare.
Nu-i pasă, calcă totul în picioare
Acel ce-şi pune-n ele tot răzbunul,
Apoi îşi frînge pumnii de duroare,
Jignind pe altul şi răpindu-i bunul.*

*Ce-i a-nşela, a rîde în minciune,
Cerşi, minţi, grăi necuviinţă,
A păcăli, amăgi, otravă-a pune,
A fi-n păcat şi a dormi-n sfiinţă
De-aproapele, neavînd în el credinţă?
De-aceea-nchei: ţintind spre bine tare,*

*La Domnul să luăm îmbărbătare,
Căci nu-i răgaz în viața noastră nici unul;
Părinții ne-au merit dureri amare,
Jignind pe altul și răpindu-i bunul.*

INCHINARE

*Trăind în pace, fără dezbinare,
Juni și bătrâni, să fim într-o-mpăcare:
O cere legea, sfîntu-Apostol, unul,
O spune la Rîmleni cu tot răsunul;
În rost și-n rînduială e scăpare.
S-o știm: să nu lăsăm dreapta cărare
Jignind pe altul și răpindu-i bunul.*

*DIVANUL INIMEI CU TRUPUL
LUI VILLON*

Ce-aud?—Sînt eu!—Cine?—Inima ta,
Ce ține într-un singur firicel:
Putere nu mai am, nu pot lupta
Cînd văd cum stai deoparte singurel
Și tupilat, în colț, ca un cățel.
— De ce? — Doar din nebuna ta voință.
— Ce-ți pasă ție? — N-am nici o priință.
— Mai lasă-mă. — De ce? — Să chibzuiesc.

— Când? — Când va trece-a vârstei ușurință.

— Atîta-ți spun. — Nici nu mă sinchisesc.

— Ce ai de gînd? — S-ajung și eu ceva.

— Ai treizeci de-ani. — O vîrstă de vițel.

— Copilărie? — O, nu! — De nu cumva

Te-a prins un duh? — De ce? — De grumăjel.

— Nu știi nimic! — Ba da! — Ce? — Stai

Fac între alb și negru osebință! [nițel:

— E tot ce știi? — Nu-i cine să te mință.

De nu-ți ajunge, pot s-o mai lungesc.

— Te-ai dus pe copcă! — Nu, cu neputință!

— Atîta-ți spun. — Nici nu mă sinchisesc.

— Am jalea eu; tu, suferința ta.

Să fi fost un nebun sau biet tembel,

Te dezvinovățeai încalte-așa:

*Acum ce-ți pasă, toate-ți par la fel.
Ori ai o căpățînă de oțel,
Ori ți-e mai mare drag de suferință!
Ce vei răspunde tu-ntr-astă privință?
— Că scap de dînsa cînd mă pristăvesc.
— Ce mîngîiere! Cîtă cuviință!
Atîta-ți spun. — Nici nu mă sinchiesc.*

*— De unde-i răul? — Din ursită rea!
Saturn care mi-a pus în testemel
Aceste rele, cred. — Nu aiura:
Tu ești stăpîn, și te ții rob la el.
Doar Solomon o scrie pe inel:
„Cel înțelept e domn, după dorință,
Pe zodii și pe-ascunsa lor puțință“.
— Nu cred nimic; cum mi-a fost scris, trăiesc.
— Ce zici? — Da, da, e singura-mi credință.
— Atîta-ți spun. — Nici nu mă sinchiesc.*

ÎNCHINARE

— Vrei să trăiești? — Cu-a Domnului voință!
— Îți trebuie... — Ce oare? — Pocăință.
Să tot cetești. — Anume ce? — Știință.
Lăsînd nebunii. — Să mă mai gîndesc.
— Vezi nu uita. — N-am altă năzuință.
— Nu aștepta să cazi în nevoință.
Atîta-ți spun. — Nici nu mă sinchisesc.

M

*ă sting de sete-aproape de fântână,
Ca focul ard și bat dinte de dinte,
În țara mea sînt în raia păgîină,
Pe lîngă vatră tremur tot fierbinte;
Gol ca un vierme, 'n falnice veștminte,
Eu rîd în plîns și-aștept făr' mîngîiere,
Mă-mbărbătez în reă nemîngîiere,
Mă bucur și nu-mi face nici un bine;
Puternic sînt, n-am vlagă nici putere,
Bine primit, gonit de fiecine.*

*Sînt sigur doar de lucrul ce se-amîină;
Îmi pare nepătruns ce e cuminte,
Nu mă-ndoiesc decît de ce e-n mîină,
Știința o socot goale cuvinte;
Cîștig mereu și pierd tot înaintea,
Dau bună seara cînd alba pe cer e,
Zăcînd pe jos, mi-e teamă de cădere,
Sînt plin de bani și n-am para la mine,
Moștean nu sînt și-așteptsă-mi cadă-avere,
Bine primit, gonit de fiecare.*

*Nu-mi pasă de nimic, dar mi-e-ndemîină
S-agonisesc, deși nu-mi pun în minte;
Îmi zice bine cin' mai rău mă-ngîină,
Și-adevărat, cînd mai cumplit mă minte;
Mi-e prieten unul ce-mi aduce-aminte
Că lebăda e negrul corb cu ghiere;*

*Și cine-mi strică, acela-mi dă putere;
Minciună, adevăr, tot una-mi vine;
Înțeleg totul, n-am nici o părere,
Bine primit, gonit de fiecare.*

ÎNCHINARE

*Domn milostiv, a crede fă-mi plăcere
Că mult simțind nu-ncerc nici o plăcere;
De-o parte stau, dar obștea-n legi mă ține.
Ce mai știu oare? Ce? Simbrie-a cere,
Bine primit, gonit de fiecare.*

RUGAREA PE CARE VILLON O INDREPTĂ
CĂTRE DUCA DE BOURBON IN CHIP
DE BALADĂ

S

tăpînul meu și domnul meu temut,
Boboc de crin, crăiască-odrăslitură,
Françoys Villon de soarte rău bătut,
Supus acum de oarba-i lovitură,
Te roagă, cu smerita lui scriptură,
Să-l împrumuți din mila ta bogată;
Ca să se lege gata e de-ndată,
Plătește tot, așa e-ncredințarea;
Nici pagubă avea-vei, nici răsplată:
Nu pierzi nimic, decît doar așteptarea.

*Nici unui domn n-a luat cu împrumut
Doar ție, prea plecata mea făptură;
Cei șase-arginți pe care i-a văzut,
I-a cheltuit de mult pe udătură.
Plăti-va totul, drept, după măsură,
Cînd îi va fi ușor să se dezbată,
Căci dacă codrul din Patay dă roadă,
Și ghindă și găstîne-și au vînzarea,
Plătit vei fi degrab și dintr-o dată:
Nu pierzi nimic, decît doar așteptarea.*

*Chiar sănătatea o aș fi vîndut
Unui lombard, zaraș de la natură.
Nevoi atît de multe m-au păscut
C-aș fi-ncercat și-această lovitură.
Bani n-am în pungă, nici în legătură,
O Doamne sfinte! Faptă mult ciudată
E că-nainte-mi cruce nu se-arată
Decît de lemn sau piatră, am crezarea;*

*Dar dac-o văd pe cea adevărată,
Nu pierzi nimic, decît doar aşteptarea.*

INCHINARE

*Tu, domn din crini, ce-n toate bun se-arată,
Nu ştii ce mult mi-e inima-ntristată
Că nu mai pot ajunge să-mi țin starea:
Te-nduplecă, m-ajută înc-o dată;
Nu pierzi nimic, decît doar aşteptarea.*

ÎNSEMNARE PE RĂVAȘUL
DE MAI SUS

Ci, hai, răvașe, fă un pas;
Deși nu ai picior, nici gură,
Arată, 'ntr-o glăsuitură,
Că lipsa de bani m-a rămas.

RONDEL

Ioane din Vii,
Ci vino la scaldă;
Și-aici unde vii,
Ioane din Vii,

*Intră-n unde vii,
Și-n ape te scaldă.
Ioane din Vii,
Ci vino la scaldă.*

Fie-ntîlnit de tauri năzdrăvani,
Ca Iason cînd vîna lîna de aur;
Sau fie prefăcut, pe şapte ani,
Ca Nabucod'nosor într-un balaur;
Năpăşti şi crunt război asupra-i vină,
Ca Troiei pentru falnica Elină;
Ca Tantalus să fie cufundat,
Şi Proserpina, 'n mlaştina din iad:
Mai rău ca Iov în suferinţi trupeşti,
Ca Dedalus în curtea-i ferecat,
Cel ce-ar strica crăiei franţuzeşti!

*Rămîie patru luni, ca la bîtlani,
Cu capul în adînc, cîntînd sub plaur;
Sau Turcului vîndut, ca rob, pe bani,
Spre-a fi-njugat la car precum un taur;
Treizeci de ani, ca sfînta Mădălină,
Nu poarte un veștmînt de in sau lînă;
Sau fie ca Narchisus înneecat,
Ca Avsalom, de păru-i spînzurat,
Sau cum fu Iuda, 'mpîns de deznădejdi;
Sau ca și Simon Magul morții dat,
Cel ce-ar strica crăiei franțuzești.*

*De-ar veni vremea lui Octavian:
Să i se toarne-n pîntece comoara;
Sau fie ca, sub greul bolovan,
Ca pe sîn-Victor, să-l zdrobească moara;
Fie-nghițit în marea cea haină,
Ca Iona într-a chitului slăbină;*

*De Apolon nu mai fie luminat,
De Iuno dus, de Venus alinat,
Și fie, de puterile cerești,
Ca și Sardanapalus blestemat,
Cel ce-ar strica crăiei franțuzești.*

INCHINARE

*Mări, fie de Eolus strămutat
În codrii unde Glavcus e-mpărat;
Și n-aibă pace-n lume, nici nădejdi,
Căci vrednic nu mai e de dar vreodat'
Cel ce-ar strica crăiei franțuzești.*

TETRASTIH PE CARE-L FĂCU VILLON
CÎND FU JUDECAT DE MOARTE

E*u sînt Françoys (ăsta-i cusurul!)
De la Paris, mai dimprejurul.
Acum va şti, legat cu şnurul,
Grumazul meu cît trage c...*

EPITAF ÎN CHIP DE BALADĂ PE CARE
VILLON ÎL FĂCU PENTRU EL ȘI SOȚII
SĂI, AȘTEPTÎNDU-SE A FI SPÎNZURAT
ÎMPREUNĂ CU DÎNȘII

Frați muritori, ce după noi viați,
Cu inima de piatră nu ne fiți,
Căci dacă de noi, bieții, vă-ndurați,
De Domnu-n mila lui veți fi primiți.
Ne și vedeți, cinci-șase, aci suiți;
Iar trupul cel ținut în lăcomie
A fost mâncat fășie cu fășie;
Noi oasele — cenușă și noroi.
Dar să nu rîdă nimeni de urgie,
Ci vă rugați la Domnul pentru noi!

*Că v-am chemat să nu vă supărați,
O fraților, cu toate că pieriți
În dreptate-am fost: necumpătați
Sînt mulți pe lumea asta, precum știți.
Rugați-vă cu sufletul smeriți,
De fiul sfintei Vergure Marie,
Ca mila lui să ne-o păstreze vie,
Ferindu-ne de fulgerul de-apoi;
Iar sufletul în pacea lui să vie:
Rugați-vă la Domnul pentru noi!*

*De ploaie sîntem umezi și spălați,
De soare sîntem arși și înnegriți,
De corbi, ereți, ni-s ochii adîncăți,
Iar perii de pe față, jumuliți.
Nicicînd, nicicum, nu sîntem liniștiți;*

*Încolo-ncoa, cum vîntul care-adie,
Ne poartă-ntr-una, cum îi place sie;
Ciupiți ca degetarele, stăm goi.
Nu fiți dintru a noastră seminție,
Ci vă rugați la Domnul pentru noi!*

ÎNCHINARE

*Isuse, ce ții toate-n stăpînie,
Ferește-ne de-a iadului mînie:
Să nu-i plătim nimic după nevoi.
Nu rîdeți oameni, fiți de omenie,
Și vă rugați la Domnul pentru noi!*

BALADA JALOBEI LUI VILLON

*e-ți pare de jaloba mea,
Garnier? Minte-a fost, au prostie?
O piele ai, și-ți vezi de ea,
Ce te cuprinde, te mlădie,
Cum toată fiara bine știe.
Cînd, judecîndu-mă pe plac,
Mi-au zis această omilie,
Crezi tu că mai puteam să tac?*

*Să fi fost neam cu Hue Cappel
Purces de la măcelărie,
N-aş fi fost pus să-nghit de fel
Atîta apă-n puşcărie.
Ai priceput ce viclenie?
Cînd, deci, spre a-mi veni de hac,
M-au osîndit pe veresie,
Crezi tu că mai puteam să tac?*

*Crezi că sub pălăria mea
Nu se afla filosofie
Cît spre a-mi face plîngerea?
Ba se afla, fac mărturie,
Deşi nu prea mă-ncred eu sie.
Cînd mi-au zis, faţă un diac,
„Te spînzurăm!“, îţi spun eu ţie:
Crezi tu că mai puteam să tac?*

ÎNCHINARE

*Să fi avut cobe, bădie,
De mult eram sub un copac,
În câmp, proţap, ca o momîie:
Crezi tu că mai puteam să tac?.*

LAUDA LUI VILLON CĂTRE CURTEA
DE DIVAN

oi, simțurile mele: ochi, urechi, gură
Și nas, și tu, așijderi, pipăit,
Și mădulare; dintru-ncheietură,
Oricare zică astfel, cucerit:
„Prea-naltă Curte ce ne-ai izbăvit,
Tu ne-ai ferit de-a trece în țărînă;
Nu poate limba laudă deplină
Să-ți cînte în duiioasele ei frîngeri;
Așa-ți grăim, din Domnul sfînt tulpină,
Mumă de buni și soră de blînzi îngeri!“

*Sîn, rupe-te, străpuns ca de-o custură,
Şi, cel puţin, nu fi mai împietrit
Ca, în deşert, cumplita stîncă sură
Din care Israil s-au ogoit;
Şi curgeţi, lacrimi, rîu, nestăvilit,
Ca inima ce-nfiorat suspină;
Slăviţi-mi Curtea, ca un rai senină,
Stea la restrişte, sprijin la înfrîngeri,
Sus zămislită 'n vecinica lumină,
Mumă de buni şi soră de blînzi îngeri!*

*Voi, buzelor, ieşiţi-mi din măsură,
Săltaţi, daţi har cu glasul înmiit,
Mai tare ca organon, clopot, surlă,
Nu vă mai pese astăzi de sorbit;
Gîndiţi-vă, acum aş fi murit;*

*Ficat, plămîn ce sufli, și tu, splină,
Și, ca un urs sau ca un porc în tină
Făcîndu-și stratul, trupule ce sîngeri,
Slăviți-mi Curtea, pîn-aveți hodină,
Mumă de buni și soră de blînzi îngeri!*

INCHINARE

*Trei zile, Doamne, doar mă mai amîină,
Să iau de la ai mei un ban a mîină,
Și-apoi să mă despart de ei în plîngeri.
Biruitoare Curte, așa rămîină,
Mumă de buni și soră de blînzi îngeri!*

INDICE DE NUME PROPRII

- ACADEMIE — Universitatea din Paris. În vechea limbă românească, cuvîntul, de origine grecească, desemna ceea ce numim azi, după un model apusean, „universitate“.
- ALENÇON (duca de) — probabil Ioan I, zis Înteleptul, mort în 1415 în bătălia de la Azincourt.
- ALEXANDRU — Alexandru cel Mare, regele Macedoniei, cuceritorul lumii din Pind pînă la Nil și Gange. Muri de friguri în Babilon (323 î.e.n.).
- ALFASAR — de fapt Alfaxad, regele mezilor, înfrînt și ucis, după o tradiție biblică, de Olofern, strategul lui Nabucodonosor.
- ALFONS (crai de Aragon) — desigur Alfons al V-lea, zis cel Mărinimos, rege al Aragonului, Neapolelui și Siciliei, între 1416 și 1458.
- ALIS — probabil Alice de Champagne, măritată în 1160 cu regele Ludovic cel Tînăr, și moartă la 1206.

- AMNON — fiul regelui David, îndrăgostit de soru-sa; Tamar. Prefăcându-se bolnav, o rugă să-i facă niște turte și, cu acest prilej, o defloră.
- ANGIERS — azi *Angers*, oraș din Franța, capitală a vechiului ducat de Anjou, unde Villon avea pe unchiul său după mamă.
- ANIVAL — Anibal, vestitul căpitan cartaginez, după ce-și pierdu patria și armata, fugi la Antioh, regele Efesului, apoi la Prusias, regele Bitiniei. Acolo, aflînd că oaspele său avea de gînd să-l predea romanilor, luă otrava pe care o purta totdeauna la sine, în inel (183 î.e.n.).
- ANTON (sfîntul) — vezi, la Glosar: „arde-l-arsfîntu Anton!“
- APOSTOL (sfîntul) — apostolul Pavel, autorul *Epistolei către romani*.
- ARHIPIADA — probabil Archippa, țiuitoare a lui Sofocle, marele dramaturg grec, dacă nu cumva — precum vor comentatorii mai noi — o deformăție a numelui lui Alcibiade, luxosul și desfrînatul strateg atenian, iubitul ideal al lui Socrate.
- ARHITRICLIN — cuvînt latin, de origine grecească, desemnînd pe mai-marele între cei ce slujeau masa, cum s-ar zice „marele stolnic“. Cuvîntul, păstrat în Evanghelie pentru a numi pe marele stolnic al nunții de la Cana, a fost luat drept numele propriu al acestuia.
- ARISTOTEL — marele filozof grec din Stagira (384—322 î.e.n.) din ale cărui lucrări, cunoscute numai din izvoare latine — și acestea rău înțelese — s-a ivit

- filozofia zisă scolastică care a stăpînit gîndirea întregului ev mediu apusean.
- ARTUS — e vorba de Artus al III-lea, duce de Bretania, fost mare comis al Franței, mort în 1458.
- ARVERNIEI (șpanul) — Béraud al III-lea, comite de Auvergne, mort în 1428.
- ASINU-N DUNGI — *L'Asne Rayé* — de fapt *Zebra*, firma unei prăvălii din Paris.
- ASINUL ROȘU — firmă de prăvălie.
- AUSSIGNY (Jaques Thibault d') — episcop de Orléans, (1452—1473), care a ținut pe Villon în vara anului 1461, în temnița grozavă a cetățuii din Meung. — Poetul săvîrșise, pare-se, un furt în biserica din Bacon, ținînd de eparhia episcopului. Villon își va aduce aminte adesea de apa pe care a înghițit-o acolo — apă ce se turna cu ghiotura pe gîtul celor supuși torturii numite „*la question*” — propriu, „cercetarea”.
- AV[E]SALOM — fiul regelui David, ridicat asupra părintelui său și învins de acesta. Luînd-o la fugă, lungile-i plete se prinseră de ramurile unui copac. Slujitorul care-l urmărea îl străpunse cu săgeata.
- 'AILLY — logofăt la Divanul Vistieriei — *greffier de la justice du Trésor* — avea o casă lîngă fîntîna Maubuée, „Spurcata”.
- BARILCA — firmă de cîrciumă.
- BARRE (Copilul de la) — vezi Marchant.
- BASANNIER (Pierre) — notar — deci „logofăt” — la închi-soarea Châtelet, apoi „*greffier criminel*”, deci „armășel” — agent al marelui armaș, dregător însărcinat cu instrucția criminală.

- BELLEFAYE (Martin) — hotnog al șoltuzului din Paris în judecarea afacerilor criminale — *lieutenant du cas criminel du prévôt de Paris* — apoi sfetnic la curtea de Divan — *de la Cour de Parlement* din Paris.
- BERTHE PICIOR-LUNG — femeie de înaltă statură, soția lui Pepin cel Scurt, regele francilor, și mama lui Carol cel Mare.
- BIETRIS — desigur Béatrice de Provence, măritată în 1245 cu Charles de France, fiul regelui Ludovic al VIII-lea.
- BILLY (turnul de) — turn în Paris, pe țărmul drept al Senei.
- BLANCHE — de Castilia (1188—1252), regină a Franței, soția lui Ludovic al VIII-lea și mama lui Ludovic cel Sfânt. Ea cânta, însoțindu-se de liră sau lăută, cîntecele pe care i le compunea Thibault, regele Navarei, în taină îndrăgostit de dînsa.
- BLAJINE — *Béguines*, femei care participau la marea sectă a Begarilor din veacul al XIII-lea, de origine bogomilică, socotită eretică. Fără a se călugări, aceste femei își duceau viața într-un fel de chinovii, unde fiecare își avea, pe seama ei, o mică gospodărie.
- BLARRU — giuvaergiu pe Podul Zărăfiei — *le Pont-au-Change* — din Paris.
- BLOIS — Castel pe Loara, unde ducele Charles d'Orléans, poet el însuși, chemase, în 1457, la o întrecere, pe poeții de seamă ai vremii sale — între care și pe Villon — dîndu-le drept temă paradoxul: „Mă sting de sete aproape de fîntînă!”
- BOBIGNON (Pierre) — judecător la Châtelet.
- BOU-NSTEMAT — firmă a unei prăvălii, desigur de măcelar.

- BURBON** (duca de) — Ioan I, mort în 1453, principe artist și învățat, unchiul regelui Carol al VI-lea. Pomenit de Villon în *Balada Domnilor de Altădată*.
- BOURBON** (duca de)—Ioan al II-lea, vlăstar al Casei de Franța, al cărei scut era smălțat de crini. De unde titlul ce i-l decerne poetul: „domn din crini“. În castelul acestuia de la Moulins, Villon credea a fi aflat „cetatea bună“ de care vorbește în strofa a XIII-a a *Diatei celei Mari*. „Încrederea“ din aceeași strofă era o aluzie la lozinca Bourbonilor: *Espérance*.
- BOURGES** — capitala vechiului ducat de Berry, scaun de arhiepiscopie.
- BRUNEL** (Phelip) — Vezi *Grigny*.
- BRUYERES** (domnișoara de) — Catherine de Béthisy, văduva lui Girard de Bruyères, logofăt de taină — *secrétaire* — al regelui Charles al VI-lea. Era proprietara faimosului *Hostel du Pet-au-Diable*.
- BURIDAN** (Pierre) — filozof scolastic și profesor vestit la universitatea din Paris, despre care legenda spune că a fost aruncat în Sena, din vârful Turnului de Nesle, turn în care una din reginele Franței — probabil Marguerite de Bourgogne — petrecea în orgii nocturne. Oricum, Buridan a murit în Austria, după 1358.
- CALAIS** (Jehan de) — autorul unui fel de Artă Poetică numită *Grădina Desfătării* — *Le Jardin de Plaisance* — în care sînt tipărite numeroase poeme de Villon. Calais nu-l văzuse pe Villon, după cum mărturisește acesta, „de treizeci de ani“, adică „niciodată“, deoarece el își scria *Diatea cea Mare* la treizeci de

ani, și nici nu știa cum îl cheamă, întrucît adevăratul său nume era nu Villon, ci Montcorbier sau Des Loges.

CALIST — Papa Calist al III-lea (1453—1458).

CALUL BĂLAN — firmă a unei prăvălii din Paris.

CĂMARĂ — visteria particulară a Domnului. Pe franțuzește, *Chambre-aux-Deniers*.

CAPPEL HUE — de fapt Hugues Capet, întîiul rege din dinastia Capețienilor, pe care tradiția, citată și de Dante (Purg. XX, 52), îl înfățișează ca fiu de măcelar. Dinastia întemeiată de el în 987 a dăinuit în Franța pînă la 1848, cu o singură întrerupere, provocată de Revoluția Franceză, între 1791 și 1814.

CARAGHIOS-BAȘA — *le Prince des Sots*, căpetenie aleasă a Veselei Bresle a Diecilor de Divan — *la Joyeuse Confrérie de la Basoche du Palais* — care dădeau, ca actori amatori, spectacole publice.

CARDON (Jaques) — bogat negustor de pînzeturi din preajma pieții Maubert din Paris.

CARHIDON — numele Cartaginei — azi Tunis — în literatura noastră veche. Anibal n-a murit, cum pretinde poetul, în acest oraș, ci în Bitinia Anatoliei (Vezi *Anival*).

CAROLUS CEL MARE — Karl der Grosse, regele francilor, numit de francezi Charlemagne, după numele său cărturăresc latin de Carolus Magnus. Încoronat de papa, în anul 800, ca împărat „al romanilor” — spre a fi opus urmașului vechilor Caesari de la Constantinopole — și întemeietor, sub acest nume, al imperiului „roman de națiune germană”, care a dăinuit pînă în 1866, cînd regele Prusiei și-a creat, în

- hotarele acestui imperiu propriul său imperiu, de astă dată numai „german“, lăsînd împăratului de pînă atunci doar titlul de „împărat al Austriei“.
- CARMEL — munte din Liban, de la care și-a luat numele un ordin călugăresc întemeiat în Palestina în veacul al XII-lea. Carmeliții aveau o mănăstire la Paris, în Place Maubert.
- CARTEA — sau mai curînd *Pravila*, de care se pomeniște în strofa LII, este *Corpus Juris Canonici* al pravi-
listului Gratianus.
- CARTEA MINȚII — *L'Art de Mémoire*, probabil opusculul latin *Ars Memorandi* sau *Memorativa*, lucrare de pietate și de pedagogie medievală, foarte răspîdită pe atunci.
- CARTEA TRANDAFIRULUI — *Le Roman de la Rose*, mare poem alegoric din literatura franceză a evului mediu, cu un pronunțat caracter didactic.
- CAYEUX (Colin de) — fiul unui lăcătuș din Paris, coleg de universitate și complice al lui Villon, urmărit încă din 1450 ca „tîlhar, spărgător, fur și pîngăritor“. Ultima sa ispravă, din 1460 — tîlhărie la drumul mare, la Ruel — îl urcă în spînzurătoarea de la Mont-faucon.
- CHERVERUS — Cerber, cîinele cu trei capete care păzea intrarea în Infern. În textul lui Villon, Cerber are patru capete. Obligat de rimă, traducătorul a restaurat adevărul mitologic.
- CERȘITORI — numele a patru ordine călugărești întemeiate și reformate în veacul al XIII-lea, îndatorate a trăi numai din pomeni publice: Carmeliți, Iacobini, Minoriți și Augustini.

- CHARTIER (Alain) — poet francez de mare renume (1386 — 1449). „Doina“ — *le lay* — la care face aluzie Villon, este desigur *Spitalul Amoriei*.
- CHESAR (Iulie) — Caius Iulius Caesar a murit înjunghiat în Senat de Brutus, fiul său adoptiv (44 î.e.n.).
- CHIPRU — Cipru, insulă în Mediterana orientală, stăpînită în evul mediu de regi „latini“ din casa franceză de Lusignan. Ultimul purtător al acestui titlu, la care se gîndește Villon, a fost Ioan al XIII-lea, mort în 1458.
- CHIVĂRA — firmă de prăvălie.
- CHIZNOVIT — „măscărici“, „poznas“, „mehenghi“, traduce pe „Maupensé“ din textul lui Villon, socotit a fi numele unei persoane din comediiile vremii sau o poreclă dată cuiva cu apucături caraghioase.
- CHOLLET (Casin) — unul din complicii lui Villon, meșter în furtul de păsări, osîndit a fi bătut cu bățul la răsîntii, mai tîrziu, în 1465, pentru că ar fi produs panică, vestind intrarea în oraș a oamenilor ducelui Burgundiei. Vezi mai jos, *Lupul*.
- CINCI-SP'CE DOUĂZECI (cei) — *les Quinze Vingt*, numele azilului de orbi din Paris. Cei adăpostiți aici îndeplineau slujba de bocitori și însoțitori ai convoaielor funebre.
- CLAQUIN — numele popular al lui Bertrand du Guesclin, cavalier breton, mare comis al Franței, mort în 1380. A fost unul dintre cei mai mari viteji ai vremii.
- COCONUL — *le Dauphin* — principele moștenitor Joachim de France, care muri de copil și nu îndeplini astfel nici una din urările lui Villon.
- COLOMBEL (Guillaume) — sfetnic al regelui.

- COPIII GĂSIȚI — numiți oficial „sărmanii orfani ai Domnului”, se aflau sub îngrijirea episcopului de Paris. Un leagăn — sau *cutie*, cum se zicea la noi — în care se depuneau pruncii părăsiți de mamele lor, se afla în catedrala Notre-Dame.
- CORNUT (Jehan cel) — Jehan le Cornu, armășel, adică „*clerc criminel*” la închisoarea Châtelet.
- COTART (Jehan) — procurator la tribunalul eclesiastic înaintea căruia Villon — ca membru al Universității — a trebuit să compară adeseori. Pe cînd Villon scria balada pentru odihna sufletului „bunului, răposatului Jehan Cotart”, acesta era încă viu și teafăr.
- COTIN (Guillaume) și VICTRY (Thibault de) doi — cetățeni considerabili ai Parisului, canonici — titlu echivalent cu acela de arhimandrit — la catedrala Notre-Dame și sfetnici la Curtea de Divan, „*conseillers du Parlement*”. Acestora, pe care-i consideră doar „doi bieți dieci, de grai letin”, Villon le hărăzește, în formule ironice, bătaia la stîlpul infamiei.
- COURAULT (Andry) — judecător la Curtea de Divan, „*la Cour de Parlement*”, din Paris.
- CRIT — Creta, insulă în Mediterana.
- CULDOUE (Michault) — pîrgar al Parisului, în 1448.
- CUIERE — în graiul vechi franțuzesc, *Trumellieres* — numele unei cîrcumi din apropierea halelor Parisului.
- CUVIOASE — *Dévotés* — socotite a fi aceleași cu Fetele Domnului.
- DAVID — regele poet se îndrăgosti de Vitsavia, soția credinciosului său Urie, văzînd-o intrînd în scîldătoare.

- DEDALUS — arhitectul mitic al Labirintului din Cnosos, a fost închis în clădirea sa, de Minos, regele Cretei.
- DE PROFUNDIS [CLAMAVI] — în limba latină „Din adîncuri strigat-am“; începutul unui psalm de pocăință rostit de obicei în rugăciunile pentru morți.
- DE TUSCA — sau după diverse ediții, *De Tusta*, sau *De Cousta*, căpitan de străji sau de haiduci, pînă azi rămas necunoscut.
- DEUS LAUDEM [MEAM] — în limba latină „Doamne, lauda mea“; începutul psalmului 108. Versetul al șaptelea, la care face aluzie Villon, sună astfel: „Puține fie zilele sale, diregătoria sa altul să o ieie“.
- DIDO — regină legendară a Cartaginei, eroină a *Eneidei* lui Virgiliu.
- DOISPREZECE (cei) — straja călare a șoltuzului din Paris.
- DOUĂ SUTE (cei) — de fapt, *Cei Două Sute Douăzeci — les Onze Vingts* — alcătuiau straja cea mare a șoltuzului din Paris. Își făceau slujba la rohatcele — sau cum s-ar spune azi — la „barierele“ orașului.
- ECTOR — cel mai mare și mai înțelept dintre fiii lui Priam, regele Troiei, și cel mai viteaz dintre luptătorii troieni.
- EGHIPTEANCA — sfînta Maria Eghipteanca.
- EHO — zîna ecoului.
- ELINA — numele frumoasei Elena, în literatura noastră veche. (Vezi *Paris*.)
- EOLUS — regele mitic al vînturilor.
- ESBAILLART — corupție a numelui lui Pierre Abélard (1079—1142), teolog și filozof scolastic, îndrăgos-

tit de frumoasa Héloïse, nepoata lui Fulbert, canonic la catedrala din Paris. Acesta, prinzînd pe Abélard în preajma iubitei sale, îl castră fără milă. După această întîmplare, Abélard îmbracă rasa la mănăstirea Saint-Denis şi întemeie mai tîrziu mănăstirea Paracletului — adică a „Mîngîietorului“ ca atribut al Sfîntului Duh — la Nogent-sur-Seine, unde Héloïse ajunse stareţă. Corespondenţa dintre Héloïse şi Abélard, pătimaşă la început, apoi resemnată şi suavă, a rămas celebră.

FETELE DOMNULUI — chinovie întemeiată, în veacul al XIII-lea, de Guillaume de Seignelay, episcop al Parisului, pentru femeile publice, aduse la cuviosie de predicile sale.

FINARUL — adică „Felinarul“, firmă de prăvălie, aluzie la felinarul pe care-l purta straja de noapte şi în acelaşi timp, fiindcă lumina acestuia bătea în roşu, explicaţie a titlului de „rubin“ pe care i-l dă poetul.

FLORA — zeiţa Zefirului şi zîna florilor, întemeietoarea Floraliilor, cea mai destrăbălată dintre sărbătorile romane. O altă Flora, renumită frumuseţe din Roma, a fost ţiitoarea Marelui Pompei.

FORTUNĂ — În literatura noastră veche, „fortună“ sau „furtună“ avea înţelesul clasic latin de „ursită, soartă“, dezvoltat mai apoi în cel curent astăzi. În franţuzeşte, „Fortune“ e cuvînt cărturăresc. De aci versul: *„Fortună“ fui de cărturari chemată.*

FOUR (Michault du) — slujitor la Châtelet în 1457, a participat la cercetarea furtului de la Colegiul Navarei. Era în acelaşi timp, măcelar şi cîrciumar.

FOURNIER (Pierre) — procurator la tribunalul de pe lângă închisoarea Châtelet, ținînd de justiția mireană sau, cum se spunea, „seculară“, a regelui. Deși Villon, ca membru al Universității, era supus numai jurisdicției eclesiastice, el a compărut, tîrît probabil de poliția regelui, înaintea acestui tribunal.

FRANC-GONTIER — păstor fictiv, eroul unei lucrări idilice: *Zicerile lui Franc-Gontier*, de Philippe de Vitré, episcop de Meaux, mort în 1351, unde erau laudate desfătările vieții simple și sărace de la țară. Pentru a ironiza această scriere care, de un veac, circula în toată țara, Villon scrie magistralul său *Răspuns lui Franc-Gontier*.

FRĂȚII — călugării Cerșitori.

GĂINUȘA — sau *Cloșca cu Pui*, nume populare ale constelației Pleiadelor, care se urcă pe cer cu cît cobori mai mult spre sud.

GARDE (Jehan de la) — bogat spițer din Paris.

GARNIER — armășel, la „Guichet“, închisoarea cea mică de la Châtelet.

GENEVOYS — probabil Etienne sau Pierre Genevoys, amîndoi judecători la Châtelet.

GLAVCUS — Glaucus, zeu marin. *Codrii lui* sînt marea.

GONTIER — vezi *Franc-Gontier*.

GOSSOYIN (Girart) — vezi *Laurens*.

GOUVIEUX — sat, astăzi în districtul Oise, unde pe vremea lui Villon se afla un castel.

GRIGNY (domnul de) — titlul lui Phelip Brunel, nobil scăpătat și declasat.

GUEULDRY (Guillot sau Guillaume) — probabil numele călăului care aplica bătaia la stîlp, sau al fostului

stăpîn al casei în foişorul căreia se aşezase acest stilp.

HAREMBURGIS — numele lătinat, găsit probabil într-o cronică latină, al fiicei şi unicei moştenitoare a lui Elie, comte du Maine, mort în 1110 — Erem-burges.

HELOYS — Héloïse, iubita lui Abélard, Vezi *Esbaillart*.

HENRY (jupîn) — călău la Paris, începînd din anul 1460.

HESSELIN (Denis) — staroste al negustorilor din Paris între 1470 şi 1474.

HRISTOFOR — vezi *Sîn-Hristofor*.

IASON — rege legendar în Iolcos, căpetenia argonauţilor — adică „al celor ce navigau cu vasul *Argo*” — porniţi spre Colhida în căutarea Lînei de Aur. N-a murit înneecat „în mare” cum vrea poetul, ci după tradiţie, ca cerşitor, răpus de sărăcie.

ÎNTELEPTUL — regele Solomon, ca autor al *Eclesiastului*, una din cărţile biblice, din care Villon parafrazează aci două versete. (Cap. XI, v. 9 şi 10.)

IOANA — Jeanne d'Arc. Prinsă de engleji, fu arsă de vie la Rouen, în 1431.

IONA — profet biblic, precum spune tradiţia, scăpat printr-o minune din pîntecele unei balene în care petrecuse nevătămat trei zile.

IOV — înțelept biblic. Textul din cartea acestuia, la care face aluzie Villon, sună astfel: „*Zilele mele trecură mai repede ca pînza pe care o trage pe sul ţesătorul şi s-au istovit fără nădejde*”. (Câp. VII, v. 6.)

IROD — regele Iudeii, fermecat de danţul Salomeei, fiica Irodiadei, îi făgădui totul, pînă la jumătate

din țara sa. După îndemnul Irodiadei, Salomeea ceru tatălui său vitreg capul sfântului Ioan Botezătorul.

ISRAIL — Israel, poporul lui Israel.

IUDITA — vezi *Olofern*.

JAMES (Jaques) — fiul unui mare *meșter de lucrări* — *maître des oeuvres* — ceea ce însemna „arhitect” al orașului Paris.

JAQUES — vezi James.

JEHANNE — probabil una și aceeași cu *Jehanne din Britania*, femeie publică din Paris.

JOLIS (Noël) — prieten de chefuri al poetului. Probabil, unul și același cu Noël le Joli, cumnatul lui Robin Turgis, patronul faimoasei cârciumi „La Rodul de Pin”.

JOUVENEL (Michiel) — al optulea fiu al lui Jehan Jouvenel din Ursins, baron de Traynel și sfetnic la curtea de Divan din Paris.

LASLĂU — în original, *Lancelot* — este, desigur, regele Boemiei, Ladislau al V-lea, mort la 19 ani, în 1458. „Străbunul său” la care face aluzie Villon, este, probabil, împăratul Sigismund, bunicul după mamă al regelui, mort în 1437.

LAURENS (Colin), GOSSOUIN (Girart), și MARCEL (Jehan) — în text Marceau, care nu este decît un dublet al formei Marcel — luați drept „orfani săraci și nevoiași”, țin, probabil, de lumea micilor slujbași judiciari atît de însemnați în viața poetului, clientul atîtor tribunale și pușcării. Despre unul singur din ei, Girart Gossouyn, se știe că era armășel la închisoarea Châtelet în 1454. După Des

Granges, însă, autorul unei clasice *Istorie a literaturii franceze*, tustrei ar fi niște „groaznici cămătari“.

LAZĂR — săracul din pilda lui Isus, care cerșea pâinea de la ușa bogatului. Murind bogatul și ajungînd în iad, își ridică ochii și, văzînd pe Lazăr în sînul lui Avram, ceru de la el o picătură de apă ca să-și răcorească gura.

LOMER (jupîn) — probabil Pierre Lomer d'Airaines, preot la catedrala Notre-Dame.

LOT — Fugind din Sodoma pustiită de foc, Lot pōposi înir-o peșteră unde, după cel îmbătară, fetele sale se culcară cu el.

LOUVIERS (Nicolas de) — pîrgar al Parisului în 1444 și 1449. A fost unul din cei care, cu primejdia vieții lor, au predat orașul lui Carol al VII-lea, rogele legitim, smulgîndu-l stăpînirii englezești.

LOYS — regele Ludovic al XI-lea care în 1461 trecînd prin Meung, l-a iertat pe Villon și l-a scos din temnița de-acolo.

LUPUL (Jehan le Loup) — barcagiu și pescar din Paris, însărcinat în 1456 cu curățitul șanțurilor desub zidurile orașului. Villon ni-l înfățișează ca pe un mare hoț de rațe — desigur, rațele cetățenilor — ce se bălăceau în apele acestor șanțuri.

MACARIE (sfîntul) — pustnic din Tebaida.

MACHECOUE — patroana unui birt din preajma închisorii Châtelet, văduva unui anume Arnoul Machico.

MACROVIE — Macrobius, scriitor latin din veacul al V-lea, autorul *Saturnaliilor* și al *Visului lui Scipio*, tipărite pentru întîia oară la Veneția, în 1472.

MĂDĂLINA (sfînta)— Sespune că, spre ispășirea păcatelor sale, Maria Magdalena petrecu treizeci de ani în pustie, avînd pămîntul drept culcuș, pletele sale drept veșmînt, și lacrimile sale drept apă.

MĂESTRUL DULGHER — *l'Orfèvre de Bois*, propriu „Giuvaerghiul în Lemn“ — porecla lui Jehan Mahé, slujitor și ajutor de armaș, la închisoarea Châtelet.

MAINE — veche provincie franceză, alipită coroanei în 1481.

MARCEL (Jehan) — vezi *Laurens*.

MARCHANT (Perrenet) — zis și „Copilul de la Barre“, cuvîntul „copil“ avînd în traducerea noastră accepțiunea sa veche de „copil din flori“, „bastard“. Era, desigur, urmașul decăzut și degenerat al unei vechi și nobile familii pariziene. Cei trei snopi de paie pe care Villon i-i lasă-n dar în Diata cea Mică sînt, cum crede editorul lui din 1723, o aluzie la cei trei snopi de grîu de pe scutul familiei de la Barre.

MAREA OALĂ — firmă de cîrciumă din Paris.

MARION-IDOLUL — femeie publică din Paris.

MARION PIELE-LINĂ — probabil femeie publică din Paris. Numele ei, *Marion la Peau-Tarde*, este explicat de comentatori ca însemnînd „Piele-Bătrînă“, deși *tard* nu poate însemna decît „tîrziu“ și, în accepțiunea sa originală latină, „lin, lent“.

MARNE — afluent al Senei.

MATEI (breasla sfîntului) — de fapt a sfîntului Mathurin — al cărui nume a fost legat de italianul *matto* „nebun“ — era aceea a comedianților sau caraghioșilor, *les sots* — cum li se spunea. La noi,

sfințitul Matei Evanghelistul patrona artele în genere.

MATHIEU (Matheolus) — autorul unei *Cărți a Plîngerilor* — *Liber Lamentationum* — pe la sfîrșitul veacului al XIII-lea.

MAUTAIN (Jehan) — *examineur*, adică „armaș” la pușcăria Châtelet, care a cercetat, între altele, afacerea furtului tezaurului Facultății de Teologie din Paris, depus la Colegiul Navarei — furt în care a fost implicat și Villon.

MEHUN — azi Meung-sur-Loire, oraș cu o cetățuie vestită, în temnița căreia, în vara anului 1461, a fost închis Villon.

MEHUN (Jehan de) — Jean de Meung, cel care a dus mai departe faimosul *Romanș al Trandafirului* — *le Roman de la Rose*. Autor al unor versuri îndreptate împotriva clericilor și osîndite de Biserică.

MDREBEUF (Pierre) — negustor de pînzeturi pe ulița Cămătarilor — *rue des Lombards* — din Paris.

MERLE (Germain de) — mare zaraf din Paris.

MIELUL — firmă de prăvălie.

MOJARUL DE AUR — firmă de prăvălie.

MONTMARTRE — deal din marginea Parisului, pe care se afla o mănăstire de maici, ctitorie a regelui Ludovic al VI-lea, din 1134.

MONTPIPEAU — vezi *Ruel*.

MONTIGNY (Regnier de) — fiul unui clucer al regelui — „*panetier du roi*” — coleg de universitate și complice al lui Villon. Sfîrși de tînr în spînzurătoare.

MOREAU, PROVINS, ROBIN TURGIS — desigur cu toții birtași și cârciumari din Paris, dacă e să ne luăm după cel din urmă, Robin Turgis, patronul faimoasei cârciumi „La Rodul de Pin“.

MULA — sau „Catîrca“, firma unei prăvălii din Paris.

NARCHISUS — Îndrăgostit de propriul său chip reflectat în fîntînă, Narcis — după o legendă grecească — muri înneecat în apele ei.

NÔEL — vezi *Jolis*.

OCTAVIAN — Caius Iulius Caesar Octavianus, întîiul împărat roman, cunoscut mai ales sub numele de *Augustus* „cel Sfînt“ (63 î.e.n.—14). Villon evocă vremea proscripțiunilor edictate de acesta ca triumvir, înainte de a lua asupra-și, singur, puterea absolută.

OLOFERN — căpitan al lui Nabucodonosor, regele Caldeei. Fu ucis în somn, după tradiția biblică, de Iudita, ca să-și mîntuie orașul — Vetulia din Iudeea.

OMNIS UTRIUSQUE SEXUS — în latinește „Al tuturor, de ambe sexele“ — începutul, care slujea de titlu, al unui canon din 1215 al conciliului de la Latran, prin care toți catolicii, bărbați și femei, erau obligați a se spovedi, cel puțin o dată pe an, preotului lor paroh. În 1409, o bulă a papei Nicolae al V-lea trecea asupra călugărilor Cerșitori dreptul de a spovedi pe credincioși. Universitatea din Paris se ridică asupra-i. Cerșitorii fură îndepărtați din sînul ei. Și o delegație a Universității căpătă de la papa Calist al III-lea — pe timpul cînd

Villon scria acestea — revocarea bulei lui Nicolae al V-lea și reintegrarea preoților în vechiul lor drept.

OPT-SPRE' CE DIECI (cei) — Capitulum catedralei Notre-Dame acorda stipendii — am zice astăzi „burse“ — unui număr de optsprezece dieci, găzduiți la Hostel-Dieu.

ORFEVS — Orfeu, cîntăreț-păstor din Tracia, ale cărui acorduri îmblînzeau fiarele și potoleau valurile mării. Soția sa, Euridice, murind în ziua nunții sale mușcată de un șarpe, Orfeu coborî în Infern unde zeii locului i-o redară, fermecați de cîntecul său.

OSTAȘUL LUI SÎN-HRISTOFOR — Robert d'Estouteville, șoltuzul Parisului, care, cu prilejul unei mari întreceri cavalierești, dobîndi mîna doamnei inimii sale, Ambroise de Loré. Vezi *sîn-Hristofor*.

PARIS — fiul regelui Priam al Troiei, răpitorul frumoasei Elena.

PATAY — pădurea din împrejurimile satului cu același nume din Beauce, era pe atunci moșia ducelui de Bourbon, care acordase, pe semne, lui Villon dreptul de a percepe o dijmă asupra produseilor ei: ghindă și castane. Tonul baladei nu ne îngăduie să credem că aceasta ar fi fost o glumă.

PERDRIER (Françoys) — fiul unui zaraf din Paris, Guillaume Perdrier și tovarăș al lui Villon care, de voie, de nevoie, l-a denunțat oficialității din Bourges, pe cînd poetul era cercetat sau închis pentru furtul săvîrșit la Bacon.

PERDRIER (Jehan) — fratele celui de mai sus.

PIATRA LĂPTIE — firmă de prăvălie sau, mai curînd, stană de piatră. Socotită „rubin“ întrucît și acesta e o „piatră“.

PIELE-LINĂ — Vezi *Marion Piele-Lină*.

PÎRȚUL UNUI DRAC — poveste eroi-comică, scrisă de Villon — azi pierdută — a războiului dus de studenții Universității din Paris cu oamenii poliției regale pentru o stană de piatră cu acest nume, mutată de la locul ei și cărată dincolo de Sena, în mahalaua Universității.

POMPEI — Cneius Pompeius, rivalul lui Caesar. Înfrînt de acesta la Pharsala, își caută scăpare în Egipt, unde regele Ptolomeu al XII-lea îl ucise, spre a fi pe placul învingătorului (48 î.e.n.).

POPIN — crîsmă vestită la capătul Podului Nou — „*le Pont Neuf*“ — de mai tîrziu.

POULLIEU (Jehan de) — în limba latină, Johannes de Poliaco, doctor al Universității din Paris, predicator vestit și vrăjmaș declarat al călugărilor Cerșitori. Declarat eretic, în 1321, de papa Ioan al XXII-lea, el a fost obligat să abjure tezele sale.

PRIAM — regele Troiei.

PROVINS — vezi *Moreau*.

POURRAS — numele popular al mănăstirii *du Port Royal*, a cărei stareță, Huguette du Hamel, a fost depusă în 1463 din pricina relelor sale purtări.

PROSERPINA — soția lui Pluto, regină în Infern.

RAGUIER (Jaques) — tovarăș de chefuri al lui Villon și bețiv de frunte. După ce îmbracă rasa, ajunse episcop de Troyes, în 1483.

RAGUIER (Jehan) — fratele precedentului, unul din cei doisprezece călări ce alcătuiau corpul de pază al șoltuzului, la Paris.

REGNIER — duce de Anjou, duce de Bar și de Lorena, se intitula — în virtutea unui drept de moștenire în care nu a putut intra niciodată — rege al Siciliei. Era un pătimaș iubitor de jocuri și de întreceri cavalierești pe care le pune la cale cu desăvârșită măiestrie (1409—1480).

RICHER (Denis) — slujitor crăiesc — *sergent royal*.

RICHER (Pierre) — profesor la Facultatea de Teologie și director al unui mare colegiu din Paris.

RÎMUL — Roma.

ROBART (meșterul cel mic) — călău în Orléans.

RODUL DE PIN — crișmă citată și de Rabelais în veacul al XVI-lea și vestită pînă la sfîrșitul veacului al XVII-lea. Se afla în fața bisericii sfintei Magdalena — „*de la Madelaine*“.

ROSNEL (Nicolas) — armaș la închisoarea Châtelet.

ROU sau RIOU (Jehan) — blănar și căpitan al arcașilor orașului Paris.

RU (Guillaume du) — mare negustor de vinuri din Paris.

RUEL (sau Montpipeau) — locuri din împrejurimile Parisului de altădată, unde se săvîrșeau deflorări și furturi la drumul mare.

SAINCT AMANT — logofăt la Cămara regelui.

SAINCT JACQUES — biserica Saint Jacques de la Boucherie, deci din preajma Marii Măcelării a Parisului, în jurul căreia se înșirau prăvăliile scriitorilor publici. Despre una din acestea e vorba în textul lui Villon.

- SAINCTE AVOYE — mănăstire de maici din Paris, pe ulița care și azi poartă acest nume. Paraclisul acestei mănăstiri se afla la al doilea cat al clădirii și într-însul nu se putea înmormînta, deci, nimeni.
- SAMSON — judecător al evreilor, vestit prin puterea sa, a cărei taină stătea în uriașa-i barbă pe care Dalila, țitoarea sa, i-o tăie într-o zi. Căzut pe mîna filistenilor, vrăjmașii săi — din care el ucisese, o dată, o mie, cu o falcă de măgar în mîini — aceștia i-au scos ochii.
- SARDANA — Sardanapal, regele Asiriei, sau Saladin, sultanul Siriei și al Egiptului? Oricum, nici unul din ei n-a cucerit Creta.
- SARDANAPALUS — rege al Asiriei, după tradiția clasică, între 836 și 817 î.e.n., ultimul descendent al Semiramidei. Nu el, ci Antioh al IV-lea Epiphanes, „Strălucitul“, muri sub blestemul Dumnezeuului lui Israel, într-un acces de nebunie, în 164 î.e.n.
- SATURN — planetă a cărei influență — totdeauna nefastă — stăpînește îndeosebi zodia Capricornului.
- SCHIPION AFRICANUL — P. Cornelius Scipio, învingătorul lui Anibal la Zama în 202 î.e.n. și, prin aceea, mîntuitorul Romei. Mort în surgun la Linterna. (183 î.e.n.).
- SFÎNTUL ANTON — numele unei ulițe din Paris, pe care se afla un stîlp al infamiei.
- SFÎNTUL MAUR — biserică din Paris, în care ologii, vindecați — se zice — prin minune, își lăsau cîrjele de care se slujiseră.

SEMNELE — cele 15 semne, iscodite de călugării Cerșitori, care urmau să prevestească sfârșitul lumii și judecata de apoi.

SICHIL — Sicilia.

SIMON MAGUL — spre a dovedi romanilor puterile sale divine, se înălță în aer prin mijloace vrăjitorești. Dar, la rugăciunea sfântului Petru — se zice — Dumnezeu îl prăbuși la pământ.

SÎN-GENUNCHE — loc imaginar, așezat în Poitou — Saint-Genou de Poitou — de unde se spunea că descind femeile publice din Paris. Rabelais afirmă și el despre una din ele că era de loc din Brise-paille — cum s-ar zice „Rupe-Mindirul“ — lângă Saint-Genou.

SÎN-HRISTOFOR — ferea pe oameni, după o credință populară, de moarte năprasnică — îndeosebi, de apoplexie — moartea aceasta fiind socotită cea mai rea din toate, întrucât nu le da timp să se spovedească și să primească sfântul maslu. Cel ce slujea sfântului Hristofor se temea, deci, de acest fel de moarte.

SÎNT-ILIANUL DIN OFTATE — Saint Julien des Voventes — loc de închinare din Poitou. *Voventes*, neologism latin însemnând „dorințe, năzuințe, cereri, rugi“, a fost luat, aici, de Villon, în sens ironic

SÎNTĂ MARIA CEA DULCE — sfânta Maria Magdalena patroana femeilor publice.

SOLOMON — regele Iudeii, considerat în evul mediu, pentru înțelepciunea sa legendară, ca un mag al magilor. Inscripția de pe „inelul“ sau mai curînd „sulul“ său, parafrazată de Villon, este unul din preceptele astrologiei medievale: *homo sapiens do-*

minabitur astris „cel înțelept va da poruncă stelelor“.

SPURCATA — Maubué — numele unei fîntîni ce dăinuiește pînă azi în Paris, așezate pe o uliță locuită, pe atunci, de tineri desfrînați și de femei pierdute.

ȘTEFAN (sfîntul) — muri lapidat ca mucenic. *Pitele* sale sînt bolovanii cu care a fost ucis.

TABARIE (Guy) — unul din tovarășii de fărădelegi ai lui Villon. Luînd parte, împreună cu acesta, la furtul de la Colegiul Navarei, a fost, probabil, spînzurat.

TAILLEVENT — Guillaume Tirel, zis Taillevent, mare bucătar al regelui Charles al VII-lea, autorul unei vestite cărți de bucate: *Le vivandier pour appareiller toutes manières de viandes*, sau, cum s-ar zice: „Cărnariul pentru a drege tot felul de cărnuri“.

TAIS — vestită frumusețe ateniană care însoți pe Alexandru cel Mare în expediția sa împotriva Persilor, și ajunse, după moartea acestuia, soția strategului său Ptolemeu, regele Egiptului.

TANTALUS — regele mitic al Lidiei, care, vrînd să încerce puterea zeilor, sluji la masa acestora măruntaiele lui Pelops, propriul său fiu. Jupiter îl aruncă în iad, osîndindu-l la foame și la sete veșnică, în mijlocul unei ape deasupra căreia atîrnă crengile pomilor încărcăți de roadă. Cînd întinde buzele sau mîna, apa și poamele se feresc din fața sa.

TARANNE (Charlot) — membru al uneia din cele mai bogate familii de cetățeni din Paris, tras în judecată, în 1461, pentru blestem.

TEOFIL — diacul care zălogise diavolului sufletul său, fusese eroul unei legende populare, versificate și trecute, în veacul al XIV-lea, în *Minunile Maicii Domnului* de Guillaume de Coinci.

THIBAUT (Jaques) — Vezi *Aussigny*.

TIRANUL DE SUS — eroul unui alt *Răspuns lui Franc-Gontier*, scris de cardinalul Pierre d'Ailly, cancelar al Universității din Paris sub Carol al VI-lea — care dovedea cât de fericită este viața unui senior fastuos și tiranic, pe lângă aceea a bietului Franc-Gontier.

TÎRGUL DE FIRE — locul de unde gospodinele Parisului își procurau materiale de tors și de țesut. Pentru înțelegerea textului, vezi la glosar, *Cimiteri*.

TRASCAILLE (Robin) — logofăt de taină — *secrétaire* — al regelui.

TREI ROGOJINE — numele unei celule de la închisoarea Châtelet.

TROIL — cel mai mic dintre fiii lui Priam, regele Troiei, și viteaz luptător pentru Troia.

TROUVÉ (Jehan) — calfă de casap, la Marea Măcelărie din Paris.

TURGIS (Robin) — Vezi *Moreau*.

VACA — firmă de prăvălie.

VACQUERIE (François de la) — magistru în arte, licențiat în drept canonic, ajuns procurator în dicasterie, apoi paroh la Argenteuil. Mort în 1471.

VĂI (Cătărina de la) — propriu *de la Vilcele* — „Cathérine de Vaucelles“ — probabil o nepoată a egumenului Pierre de Vaucelles, pe care poetul, cum se vede, o curtenea fără noroc.

VALEE (Robert) — magistru în arte, mai târziu paroh la Ville d'Avray.

VALERIAN (muntele) — deal din Paris.

VALERJE CEL MARE — Valerius Maximus, scriitor roman din veacul I. Întâmplarea pe care o povestește Villon nu se află în cărțile sale, ci într-un fragment din *De Republica* a lui Cicero, păstrat la Nonius Marcellus.

VALLETTE (Jehan) — slujitor — *sergent à verge* — la Châtelet.

VEGHETIE — Flavius Vegetius Renatus, scriitor latin din veacul al IV-lea, autorul unei cărți despre arta militară *De re militari*, în care nu se află, însă, îndemnul la care face aluzie Villon.

VERGURA — Fecioară.

VICTRY (Thibault de) — Vezi *Cotin*.

VILLON (Guillaume) — magistru în arte, capelan — deci preot de paraclis — la biserica Saint-Benoît-le-Bétourné din Paris, tatăl adoptiv al lui Villon.

VORNICUL CEL MARE — probabil Pierre de Brézé, mare vornic — *grand sénéchal* — al Normandiei. Atribuțiile dregătoriei de „sénéchal“ care sînt acele de prefect al palatului, mare judecător și administrator al unei părți de țară, corespund întru totul celor ale marelui vornic din Moldova.

YTHIER — se află citat în *Cronica scandalooasă* a lui Jehan de Troyes ca „neguțător, licențiat bolborosind latinește“, sub anul 1464, delegat al seniorilor confederați în „Liga Binelui Public“ la tratativele de pace cu delegații regelui. Era pe atunci mare cămăraș al lui Charles de France, ducele Normandiei.

GLOSAR

ABRAȘ — rău, arțăgos.

ADAMANT — diamant.

ADIATĂ — testament, diată.

AGHIAZMATAR — vasul în care se ține aghiazma.

ALBA — zorile de zi.

ALBI — monete de argint de valoare variabilă, cunoscute și la noi, în trecut, sub acest nume.

ANGLI — engleji.

APĂ VIE — acid azotic.

ARDE-L-AR SFÎNTU-ANTON — înjurătura sau blestemul acesta, aflat mult mai târziu și în cărțile lui Rabelais, evoca pojarul care ajunsese a fi, în veacul al XIII-lea, o molimă îngrozitoare. Un ordin al sfântului Anton fiind creat pentru a îngriji pe cei pătimiși de această boală, îi rămase de atunci, numele de *pojarul sfântului Anton*, — „feu Saint Antoine“.

ARET — pază.

ARMĂȘEL — agent al marelui armaș — dregător însărcinat a veghea asupra închisorilor țării și a instrucției și execuției sentințelor în materie criminală.

ARTIC — bucată, fășie.

ASTRUCĂTURĂ — groapă, mormânt.

BĂNEASĂ — soție de ban, sau, ca în cazul nostru, femeie exercitînd atribuțiuni de ban.

BARILCĂ — balercă, puțină.

BAȘCĂ — bastion.

BELACOASĂ — rochie de mătăasă de mare preț.

BERNEVICI — pantaloni largi, de iarnă.

BIRUIT — pus la bir, îndatorat a plăti birul — într-o accepțiune mai veche.

BOGOSLOV — teolog.

BOGOSLOVIE — teologie.

BOLNIȚĂ — încăpere boltită în care se păstrau, după dezgropare, craniile morților, osuar.

BOZI — zei păgîni. În romînește, numai la plural.

BRACI — izmene.

BRIT, BRITAN — din Bretania, breton.

BUCLUCAȘ — scîrnăv (din accepțiunea „scîrnă“ a cuvîntului *bucluc*).

BURDUȘEL — mic burduf, mic cimpoi.

CAIMACAM — locțiitor de domn.

CALP — fals.

CALPUZAN — falsificator de bani.

CAPIȘTE — templu, lăcaș.

CĂPILNĂ — capelă, paraclis. Legatarul ei e Chappelain, pe nume „capelan“.

CARAGHIOS — actor, îndeosebi comic.

CARCHIN — cancer, şancru.

CĂSEAN — de casă.

CAT — interjecţie sau înjurătură nevinovată. În textul lui Villon: „*enné*” — glosat de Clement Marot, editorul său din veacul al XVI-lea, drept „*juron de fille*”, ceea ce, azi, s-ar traduce prin „înjurătură de fată mare”.

CAVAF — cizmar.

CAVAS — paznic.

CEAPCIN — cal sprinten, ager, şiret.

CERŞUT — cerşit.

CHICHION — încurcătură, belea, bucluc.

CHICHITĂ — cutie, lădiţă.

CHIT — balenă.

CHITĂ — mănunchi de flori.

CHIUP — vas mare, amforă.

CIGHIR — oţet de mere.

CIMITERI[U] — cimitir. În cimitire se practica, pe atunci prostituţia clandestină.

CIN — tagmă, ceată.

CINGHIE — harpă.

CIOAIE — acioaie, aramă.

CIZME LUCIOASE — de fapt „roşcate” — cizme purtate de tinerii eleganţi şi care, fiind din ptele moale, se încălţau „fără durere” — *sans meshaing*.

CİRCALĂ — lucru neisprăvit, încurcătură.

CLOP — pălărie.

CLOPOTI — a bate clopotul.

CLUCER — slujbaş domnesc însărcinat cu strângerea untului, mierii şi pîinii necesare curţii.

- COBE — Țifnă, boală care usucă gâtul și limba găinilor, încît acestea abia pot răsufla.
- COCON — prunc, boier, fiu de domn.
- COCHII-VECHI — licitație, mezat.
- COLLATERALE ȘI INTELLECTUALE — specii sau moduri ale memoriei socotite ca expresie totală a minții omenești — simțire voință, inteligență — în filozofia scolastică. Redate de noi sub forma în care se transcriau, în literatura noastră veche, neologismele latine.
- COLUN — măgar sălbatic.
- COMĂNAC — un fel de căciulă de lînă împletită sau de pîslă.
- COMIS — dregător avînd în sarcina sa grajdurile domnești. Pe franțuzește *connétable*, din latinul *comes stabuli* „comisul grajdului“.
- COROPCAR — negustor ambulant.
- COȘCODAN — maimuță.
- CROV — sînge.
- CRUCE...ADEVĂRATĂ — cruce bătută pe monetele vremii. Numai în Rugarea către duca de Bourbon.
- CUCERIT — umilit, smerit.
- CULĂ — conac fortificat, mic castel.
- DAN — danez. Este vorba de Augier le Danois, cavalier de o vitejie legendară care, după tradiție, călătorind în rai și bînd din fîntîna Juvenței, căpătă o neistovită vînjoșie.
- DĂNAC — tînăr fecior.
- DEARĂ — dară, dar.
- DESPUNE — a stăpîni.
- DEȘANȚ -- abatere, rătăcire.

- DEZBATE — *reflexiv* — a se desprinde, a se desface, a scăpa de sub stăpânirea cuiva.
- DIAC — (propriu „diacon”; în limba franceză: *clerc*, propriu „cleric”), scrib, scriitor public, logofețel, de unde: învățăcel, student, cărturar.
- DIATĂ — testament.
- DICASTERIE — tribunal eclesiastic.
- DIVAN — adunare deliberantă, senat, apoi: dezbatere
- DUMINICĂ ȘI MARȚI — singurele zile de fruct în evul mediu. „A posti duminică și marți” însemna deci a posti tot timpul.
- DUROARE — durere.
- DVOREAN — curtean, slujbaş la curte.
- ESTIMATIVA, PROSPECTIVA, SIMILATIVA, FORMATIVA — termini latini ce desemnau anumite facultăți intelectuale, în filozofia scolastică, și pe care, de bună seamă, Villon îi citează în bătaie de joc.
- ET RELIQUA — în lătimește — și celelalte.
- FAPT — *participiu* — făcut.
- FATĂ-N PĂR — fată care-și poartă propriul ei păr, nu coade aplicate, codană, fecioară (cf. Budai-Deleanu, *Țiganiada II*, 73: *Fată-n păr și nemăritată*. În original, *fille en chief*).
- FĂȘCEA — mică fașă.
- FĂUREASĂ — soția faurului, a făurarului.
- FIRE (a-și face) — a se încumeta, a prinde curaj.
- FORMATIVA — vezi *estimativa*.
- GĂSTINĂ — castană.
- GERID — întrecere cavaleriească.
- GHELIR — venit, câștig, câștig neașteptat.
- GHIJAN — bătrîn.

- GHIMBER — rădăcina aromatică de *zingiber officinale*.
- GIONATĂ — picior, gaibă.
- GIUBĂ — giubea.
- GLAVĂ — capitol.
- GLOBNIC — care aplică gloabe, amenzi. *Globnicii boieri* — pe franțuzește, *les auditeurs messeigneurs* — formau, pe lângă Visterie, o jurisdicție fiscală.
- GRIVNĂ — monetă de mică valoare.
- GRUMĂJER — bucată de metal, aplicată la platoșă, spre apărarea gîtului.
- GRUMB — ordinar, prost — îndeosebi despre pîine.
- HAGIALIC — călătorie la locurile sfinte — în specie, la Roma. În virtutea unor indulgențe ale papei, aceste călătorii atrăgeau iertarea păcatelor pe un anumit număr de ani.
- HALEA — în slujbă.
- HAVALEA — corvadă, podvadă.
- HELBET — *interjecție* — gata, destul.
- HELGE — nevăstuică
- HÎRJETE — table de joc.
- HRIȘTIAN — creștin.
- HULUBI — „*pigeons*“ — la figurat, „pușcăriași“. Cuvînt folosit și astăzi în argot-ul parizian.
- IC — pană de fier de despicat lemnele.
- ILIC — vestă bărbătească cu găitane, strînsă pe corp.
- INCĂLAT — corpulent, robust, bine făcut.
- INCHELBA — *reflexiv* — a se înfiripa, a se căpătui.
- ÎNDURORA — a îndurera.
- INGER — monetă de aur bătută de Filip de Valois, pe reversul căreia se înfățișa arhanghelul Gavriil în scena Bunei Vestiri.

- INGERAȘ — monetă de același aspect, avînd jumătate din valoarea celei precedente.
- INTELLECTUALE — vezi *collaterale*.
- ISPAN — spaniol.
- IZNOAVĂ (de) — din nou.
- IZVODI — a întocmi, a concepe.
- JALOBĂ — jalbă, plîngere, cerere. Jaloba — cum am zice „apelul“ — lui Villon, fusese primită de Curtea din Paris, care, la 5 ianuarie 1463, anula ca „excesivă“ sentința de moarte pronunțată împotriva lui Villon și a soților săi de șoltuzul din Paris, dar îl osîndea totuși, ținînd seama de numeroasele sale fărădelegi, la un surgun de zece ani — surgun în care urma lui Villon se va pierde pentru totdeauna. Afacerea, care a prilejuit lui Villon faimoasa *Baladă a Spînzuraților*, nu fusese decît un mare încaier provocat de Villon și soții săi, într-o seară de noiembrie 1462, cînd, după un chef, trecînd prin fața prăvăliei luminate a scribului public Robin d'Ogis, cu firma *Le Chariot*, unul din ei se apucă să înjure pe diecii acestuia care scriau înăuntru, și să scuipe pe fereastra deschisă.
- JUDEȚ — judecată, judecător.
- JUGAR — bun de jug, animal de jug.
- JUNGHI — stilet, pumnal.
- LAI — negru, brun.
- LĂUT — spălat.
- LĂUTURĂ — spălătură.
- LETIN — latin.
- LITURGHIE SEACĂ — *messe sèche* — liturghie fără sfințire.
- LÎNCEZI — a fi bolnav.

- LUMINAR — tăblia în ale cărei găuri se înfig lumînările aprinse pentru morți.
- MĂIUG — mic mai.
- MARGHIOL — șiret, pișicher.
- MANGAFĂ — prost, neghiob, nătărău.
- MĂRAC — curat, sadea.
- MARAFET — măiestrie, meșteșug, șiretlic.
- MĂRCHITAN — negustor de mărunțișuri. Cuvîntul nostru, care traduce pe franțuzescul *marchand*, încearcă a reda jocul de cuvinte între acesta și numele propriu *Marchant*.
- MAS — *participiu* — poposit.
- MESERĂTATE — sărăcie.
- MOJAR — piuliță în care se sfarmă prin apăsare și frecare, nu prin batere, anumite substanțe.
- MOȘTEAN — moștenitor.
- MUSTRARE — arătare, demonstrație — într-o accepțiune veche.
- NEDEI — hram, praznic, benchet.
- NINGĂU — ninsoare mare.
- NORMAN — din Normandia, normand.
- OBEZI — cătușe de lemn, nearticulate, în care se prindeau cu șuruburi mîinile sau picioarele osîndiților.
- OBLICI — a zări.
- OGOI — a potoli, a astîmpăra.
- OGUR — augúriu.
- OJOG — pămătuf de șters cuptorul.
- OPPINATIVA — termin latin de filozofie scolastică, desemnînd una din facultățile „*collaterale*“ și anume aceea care corespunde părerilor înșelătoare pe care ni le dau simțurile.

- ORGANON — orgă.
- ORI — fire. Numai în locuțiunile: *a-și veni în ori* sau *a-și ieși din ori*.
- OSÎNZĂ — avere. Numai în locuțiunea *bărbat* sau *femeie cu osînză*.
- PACEAURĂ — femeie publică.
- PAPALIST — papalitate, scaun pontifical — cuvînt creat de Villon.
- PĂȘIN — țăntoș
- PEDEPSIT — învățat, educat.
- PEHLIVAN — saltimbanc, acrobat.
- PEIC — paj, copil de casă.
- PIELM — floare a făinii.
- PIRGAR — membru al sfatului orășenesc și magistrat municipal.
- PÎRNAIE — oală mare de pămînt, de 4—5 litri.
- PLAUR — plante smulse sau părți de plante ce plutesc îngrămădite pe apă, plavie.
- PLĂTI — a prețui, a valora — într-o accepțiune mai rară.
- POCANIE — pocăință.
- PRAT — livadă, fîneață.
- PREDANIE — predare, transmisiune a învățăturii, tradiție.
- PRESCRIE — a copia, a transcrie.
- PRIPICI — buza vetrei de foc.
- PRISTAV — crainic, vestitor.
- PRISTĂVI — *reflexiv* — a muri, a răposa.
- PRIVEALĂ — faptul de a privi, privire.
- PROPOVADĂ — predică.
- PROSPECTIVA — vezi *estimativa*.

QUID, QUOD — în latinește — ce, de ce. *Nici quid, nici quod* — „nici ce, nici de ce”.
 RAI A — regiune, țară.
 RĂMAS — rest.
 RĂSUN — răsunet, glas.
 RĂZBUN — tihnă, liniște, pace.
 REAȚĂ — rață.
 RÎMLEAN — roman.
 ROST — gură, plisc.
 ROȘTEI — gratie de fier la fereastră.
 SĂCRET — solitar, pustiu.
 SAFTIAN — meșină.
 SĂLĂMIȚDRĂ — salamandră.
 SALITRU — nitrat de potasiu, salpetru, silitră.
 SANCHIU — îndărătnic, răutăcios.
 SCĂDEA — a păgubi, a săraci — într-o accepțiune mai rară.
 SĂRĂCICĂ ROȘĂ — sulfură de arsenic, realgar.
 SCOTIST — scoțian — cuvânt creat de Villon. „Craiul scotist” este Iacob al II-lea care avea o pecingine pe unul din obraji.
 SCULĂ — giuvaer, odor.
 SENSITIVUL — facultatea simțirii — termin de filozofie scolastică.
 SIMILATIVA — vezi *estimativa*.
 SLĂBINĂ — pîntece, deșert.
 SLON — pridvor.
 SMÎNTĂ — sminteală. *A lăsa de smîntă* — a înlătura, a revoca.
 SOCOATĂ — socoteală.

SOR — soră.

SOVON — fâșie de pînză, vâl.

STIHAR — tunică lungă purtată de diaconi și de arhieriei în timpul slujbei.

SUDAR — giulgiu.

ȘAR PIETROS — arsenic metalic.

ȘERB — iobag. În franțuzește *serf* „șerb“, și *cerf* „cerb“ se pronunță în același chip. De unde jocul de cuvinte dintre *serf* și *biche* „ciută“ pe care am încercat a-l reda în romînește.

ȘLEAU — drum mare. Numai tîrgul produce venituri nu și „șleaul care duce-n tîrg“.

ȘOLTUZ — capul sfatului orășenesc.

SPAN — comite, conte.

ȘTERC — gunoi. *Șterc de muște*, imagine grotescă a cerei de albine din care se fac peceți.

ȘVIȚER — din Elveția, elvețian.

TABAC — tăbăcar

TĂLANIȚĂ — femeie publică.

TARHAT — suma vaselor unei gospodării, văsărie, văsăret.

TAS — lighenaș de bărbier.

TENZUF — pastilă cu mirodenii de ars pe cărbuni.

TINDE — a întinde. Cioareci lînși, cioareci scurți, întrucît cioarecii — în limba franceză *chausses* — sînt creți.

TINTĂ — cerneală.

TÎLV — țeavă făcută din coada unei specii de dovleac prin care se trage vinul din butie, trăgulă.

TÎMBAR — manta căptușită cu blană.

TÎRLIE — săniuță de derdeluș.

TOLOSAN — din Toulouse, oraș din sudul Franței.

TREZVI — a trezi.

TROIȚĂ — treime.

TROPAR — imn religios, cînt de îngropăciune.

UDĂTURĂ — mîncare.

URIC — document.

URȘINIC — catifea. La procesiunile religioase, clericii erau îmbrăcați în catifele roșii.

VEAC — viață — într-o anumită accepțiune.

VECHIL — avocat.

VIA — a trăi.

VIGAN — vesel, voios, plin de viață.

VILAR — catifea.

VÎNZĂTOR DE IERTĂCIUNI — în deobște călugăr care colporta indulgențele papei — iertări de păcate ce se vindeau pe bani — și care, în virtutea privilegiilor bisericii galicane, nu se puteau introduce în Franța fără voia regelui.

VLOG — ropot, răpăială.

VOINICI DE RÎND — în text, *poursuivans* — cavaleri de ultima treaptă.

C U P R I N S

<i>François Villon</i>	5
------------------------------	---

DIATA CEA MICĂ

Strofele I—XL	13
---------------------	----

DIATA CEA MARE

Strofele I—XLI	37
Balada doamnelor de altădată	58
Balada domnilor de altădată	61
Balada cu acelaș tîlc, în grai bătrînesc ..	64
Strofele XLII—XLVI	67
Jelania bătrînei făurese	70
Balada bătrînei făurese către fetele sprin- tare	76

Strofele XLVII—LIV	79
Îndoita baladă	84
Strofele LV—LXXIX	88
Balada pe care o făcu Villon după îndemnul mamei sale spre a se ruga Preacuratei ..	101
Strofele LXXX—LXXXIII	106
Balada lui Villon către ibovnica sa	109
Strofa LXXXIV	114
Cîntec sau mai curînd rondel	115
Strofele LXXXV—CXV	119
Baladă și rugă	135
Strofele CXVI—CXXIX	140
Balada pe care Villon o dete unui cavaler însurat de curînd, spre a o închina soției sale, de el dobîndite cu spada.....	148
Strofele CXXX—CXXXXI.....	153
Baladă	155
Strofele CXXII—CXXXIII	158
Balada ce s-a numit „Răspuns lui Franc- Gontier“	160
Strofa CXXXIV	163
Balada femeilor din Paris	141
Strofele CXXXV—CXL	167
Balada lui Villon și a Margăii celei grase	171
Strofele CXLI—CXLV	176

Frumoasa lui Villon învățătură către copiii pierduți	179
Balada de bună învățătură	181
Strofele CXLVI—CLIII	184
Rondel	189
Strofele CLIV—CLXIV	191
Epitaf	197
Viers în chip de rondel	198
Strofele CLXV—CLXXII	200
Balada prin care Villon cere tuturor iertare	205
Baladă slujind de încheiere	208

POEME DIVERSE

Epistolă în chip de baladă către prietenii săi	213
Mustrare sau baladă în numele Fortunei ..	216
Baladă de bun sfat	219
Divanul inimii cu trupul lui Villon	222
Balada întrecerii de la Blois	226
Rugarea pe care Villon o îndreaptă către duca de Bourbon, în chip de baladă ..	231
Însemnare pe răvașul de mai sus	234
Rondel	235
Baladă întru cinstea Franciei	236
Tetrastih pe care-l făcu Villon când fu jude- cat de moarte	239

Epitaf în chip de baladă pe care Villon îl făcu pentru el și soții săi, așteptându-se a fi spânzurat împreună cu dînșii	240
Balada jalobei lui Villon	243
Lauda lui Villon către Curtea de Divan	246
INDICE DE NUME PROPRII.....	249
GLOSAR	277

T. 2.155

Responsabil de carte : Doina Matache
Tehnoredactor : Geta Strominger
Corector : Petre Stoica

*Dat la cules 05.09.56. Bun de tipar 16.11.56. Tiraj
15.000 + 3100. Hirie semi velină de 80 gr. m.p. Ft.
840×1080/32. Coll ed. 6,13. Coli de tipar 9,25. Ediția
I. Comanda 1866. A. nr. 03209. Pentru bibliotecile
mici indicele de clasificare 871—I=R.*

Tiparul executat sub com. nr. 1312 la Combinatul
Poligrafic Casa Științei „I. V. STALIN”.
București — R.P.R.

Lei 9,10

1